

Φουρνιώτικα Νέα

ΑΘΗΝΑ • ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2021 • Αριθ. φύλλου 116 • Γραφεία: ☒ Ιπποκράτους 164B, 114 71 Αθήνα ☎ 210 6431251
e-mail: ikanitakis@gmail.com • Ιστοσελίδα: www.sfff.gr

«Τη γιορτή στο τραπέζι τη νιώθεις»

ΣΥΜΒΟΛΙΚΑ ΣΥΜΦΡΑΖΟΜΕΝΑ

ΣΤΗ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Εχειλίζουν κάθε χρόνο τέτοιες μέρες τ' αμπάρια της μνήμης. Όχι μόνο της ατομικής, μα και της συλλογικής. Όσο κι αν φαίνεται παράξενο, οι άνθρωποι θυμούνται ακόμη κι αυτά που δεν έζησαν. Μοιραζόμαστε τις μνήμες όπως ακριβώς μοιραζόμαστε το φαγητό στο τραπέζι, όπως μοιραζόμαστε τις χαρές και τις λύπες ή την αναγλία της συντροφιάς. Και εχειλίζουν γιατί τα δικά μας παιδικά βιώματα συναντούν τα βιώματα των άλλων, γιατί κι οι γιορτάδες ήταν πάντα συνυφασμένες με την ανάγκη του ανθρώπου να διακόψει τον ρυθμό της καθημερινότητας προσθέτοντας πολύχρωμες πινελιές στη ζωή του.

Σ' ένα από τα τελευταία βιβλία μου έγραψα μια φράση που με τριγύνηζε για καιρό: «Τη γιορτή στο τραπέζι τη νιώθεις». Δεν είναι «σοφία» (απ' αυτήν που δεν διαθέτω), εμπειρία είναι! Καθόλου τυχαίο, λοιπόν, που συνδέσαμε την κάθε γιορτή με τη δική της ιδιαίτερη γεύση. Καθόλου τυχαίο και που τη φορτώσαμε με συμβολισμούς και συμφραζόμενα. Κόκκινα αυγά, καλιτσούνια και αρνί το Πάσχα, φτάζιμο τον Δεκαπενταύγουστο, μακαρόνια τις Απόκριες, ντολμάδες στη γιορτή του Άη Γιάννη του Ντολμαδά και τόσα άλλα. Είναι αυτά που συνθέτουν τους μικρούς κώδικες μέσα από τους οποίους προσλαμβάνουμε την κάθε γιορτή και συχνά μας οδηγούν στην αναπόληση και τη νοσταλγία...

Τέτοιες μέρες η μνήμη μου τρέχει στις γυναίκες της Κρήτης, τις ακάματες θεματοφύλακες της συλλογικής μνήμης. Τις γυναίκες που κάποτε, στα χρόνια της προφορικότητας, δίδαξαν τις αξίες της παραδοσιακής κοινωνίας, τις γυναίκες που ξενοχτούσαν για να ετοιμάσουν το φαγητό της γιορτής προσθέτοντας σε κάθε συνταγή εκείνο το κάτι που κάνει το φαγητό να ξεχωρίζει: την αγάπη γι' αυτούς που θα το γεύονταν, σύζυγο και παιδιά κι εγγόνια, συγγενείς και φίλους, ή και τον ξένο που θα παρακαθόταν στο τραπέζι τους. Αυτές οι γυναίκες πρωταγωνιστούν και τις χρονιάρες μέρες στο γύρισμα του χρόνου, Χριστούγεννα κι Αρχιχρονιά και Φώτα. Σε πιο μακρινές εποχές μοιράζονταν μεταξύ τους το περίφημο «λουχουνόζουμο», έναν παχύρευστο ζωμό που τον πρόσφεραν ως δυναμωτικό στις λεχώ-

Γράφει ο:

Νίκος Ψιλάκης

Δημοσιογράφος και συγγραφέας

**ΧΡΙΣΤΟΥΨΩΜΟ
ΜΕ ΑΝΑΓΛΥΦΟ ΔΕΝΤΡΟ**

νες. Παραμονή Χριστουγέννων έψηναν πάλι λουχουνόζουμο, αλλά όχι για κάποια συνήθισμένη λεχώ. Για την Μεγάλη Λεχώνα, την Παναγιά. Ήταν ο καλύτερος τρόπος να δείξουν τη συμπαράσταση στη Μητέρα εκείνες που γνώριζαν από ωδίνες και γέννες. Το πρόσφεραν η μια στην άλλη, μιλούσαν για τη γέννηση, εύχονταν. Συμπαράσταση ή, μήπως, μέθεξη με το θεϊόν;

Κανένα από τα εδέσματα των Χριστουγέννων δεν καθιερώθηκε από τύχη. Λόγοι κοινωνικοί, οικολογικοί και κυρίως συμβολικοί τα επέβαλαν όλα! Και πρώτα απ' όλα, τα χριστόψωμα με τα στολίδια τους και τα μεγάλο ζυμαρένιο Χ στη μέση, αρχικό του νεογέννητου Χριστού. Αμέτρητα τα πλουμίδια που έβαζαν στα χριστόψωμά τους οι γυναίκες των οικισμών που κυκλώνουν τον Ψηλορείτη, λουλουδία και φύλλα και κάθε λογής σύμβολα:

μα με αυτά προσπαθούσαν να εξευμενίσουν τις αδύνατες κι ακατανίκητες δυνάμεις που, σύμφωνα με τις πανάρχαιες δοξασίες, προκαλούσαν τη γονιμότητα της

☞ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στην 5η σελ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΕΠΟΜΕΝΟΥ ΤΡΙΜΗΝΟΥ

Δυστυχώς, για δεύτερη συνεχή χρονιά, βρισκόμαστε στη μέση ενός σφοδρού κύματος της πανδημίας COVID-19. Τα φειντά Χριστούγεννα, η Πρωτοχρονιά και η εορτή των Φώτων υγειονομικά είναι παρόμοια, αν όχι χειρότερα από τα περυσινά. Λόγω των εκτάκτων περιστάσεων, των περιοριστικών μέτρων της πολιτείας και της αβεβαιότητας του υγειονομικού αύριο, το ΔΣ του Συλλόγου μας αποφάσισε ομόφωνα για το επόμενο τρίμηνο να αναβάλει κάθε δραστηριότητα του Συλλόγου πλην της έκδοσης της εφημερίδας. Εάν αλλάξουν οι συνθήκες, πράγμα το οποίο ελπίζουμε με όλη μας τη δύναμη, και κρίνουμε ότι υπάρχει η δυνατότητα να προγραμματίσουμε με ασφάλεια κάποια εκδήλωση θα ενημερωθείτε μέσω της ιστοσελίδας μας, www.sfff.gr.

Εν τω μεταξύ, για να προστατεύσουμε και τον εαυτό μας και τους γύρω μας, ας υπακούμε στις οδηγίες των ειδικών για την ασφαλή συμπεριφορά μας, και όσοι είναι ανεμβολίαστοι ας σπεύσουν να εμβολιαστούν. Είναι κρίμα να μην επωφελούνται ορισμένοι συνάνθρωποι μας, είτε από φόβο, είτε από άγνοια, είτε από παραπλάνηση, από ένα τέτοιο πολύτιμο δώρο της επιστήμης, το οποίο διατίθεται αφειδώς σε εμάς τους τυχερούς που ανήκουμε στις προηγμένες χώρες.

Ευχόμαστε σε όλους σας, από την καρδιά μας, καλές γιορτές και ο καινούργιος χρόνος 2022 να είναι καλύτερος από τον προηγούμενο και να μας φέρει υγεία, χαρές, επιτυχίες, αγάπη, ειρήνη και το τέλος αυτής της πανδημίας που πλήττει τον πλανήτη.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου

Εδώ Φουρνή...

► **ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΤΟΥ 2021
ΣΤΗ ΦΟΥΡΝΗ**

Για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, οι φθινοπωρινοί μήνες, πέρασαν στη Φουρνή με τον φόβο της πανδημίας του κορωνοϊού. Βέβαια η φειντή περίοδος, σε σύγκριση με την περσινή, ήταν πιο ελεύθερη στις συνήθειες και στις εκδηλώσεις μας. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι η καθημερινή ζωή βρίσκει σιγά-σιγά τα βήματά της. Οπωσδήποτε όμως, μέσα στα πλαίσια των περιορισμών και των απαγορεύσεων, δεν υπάρχει πλήρης ελευθερία κίνησης και ανεξέλεγκτη πορεία στους τρόπους της καθημερινής διαβίωσης. Το ευχάριστο είναι ότι δεν είχαμε κανένα κρούσμα στο χωριό μας και έτσι όλα κυλούν ομαλά και ανώδυνα από αυτή την άποψη.

Ως γνωστόν η φθινοπωρινή κίνηση στο χωριό είναι μειωμένη, σε σύγκριση με την καλοκαιρινή περίοδο, λόγω και του μειωμένου αριθμού των μόνιμων κατοίκων του χωριού. Το ευχάριστο είναι ότι τα μαγαζιά λειτουργούν φέτος κανονικά, με τις σχετικές απαγορεύσεις και έτσι δίνουν μια σχετική κίνηση και ζωντάνια στο χωριό.

Οι γεωργικές εργασίες αυτής της περιόδου, που άλλες εποχές προκαλούσαν μια σχετική κινητικότητα, έχουν εκλείψει. Η μόνη εργασία της ελαιοσυλλογής, που παραμένει, φαίνεται και φέτος μειωμένη, λόγω της μικρής ελαιοπαραγωγής.

Το ελαιουργείο του Συνεταιρισμού, στον κάμπο της Φουρνής, δίνει μια σχετική ζωντάνια στο φουρνιώτικο χώρο, εξυπηρετώντας τους ελαιοπαραγωγούς, συνεταιίρους και μη, της ευρύτερης περιοχής.

Οι συνθήκες των περιοριστικών μέτρων ήταν απαγορευτικές και για την πραγματοποίηση των γιορταστικών εκδηλώσεων, που διοργανώνει ο Πολιτιστικός Σύλλογος της Φουρνής «Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ» αυτές τις ημέρες.

Έτσι τα παραδοσιακά Χριστουγεννιάτικα κάλαντα, δεν ακούστη-

Γράφει ο
**ΝΙΚΟΣ
ΦΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗΣ**
Γεωπόνος

καν φέτος, από την παρέα των μικρών και μεγάλων Φουρνιωτών, στους δρόμους και στα σπίτια της Φουρνής. Η μόνη πρωτοβουλία του Συλλόγου ήταν η τοποθέτηση της παραδοσιακής Φάτνης, με διάφορα φωτιστικά σώματα, στην πλατεία της Κεραντριάνας και το χριστουγεννιάτικο φωτιστικό δένδρο στον Παλαίμυλο, δίνοντας λίγο χρώμα στο εορταστικό κλίμα των ημερών.

► **ΜΙΑ ΑΞΙΕΠΗΝΗ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ**

Με πρωτοβουλία της χωριανής μας εκπαιδευτικού Γεωργίας Χειράκη, ο Πολιτιστικός Σύλλογος του χωριού μας «Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ», διοργάνωσε εκπαιδευτικό πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης και μελέτης, για τα παιδιά του χωριού μας.

Ο στολισμός του χριστουγεννιάτικου δέντρου

Τα μαθήματα αυτά πραγματοποιούνται στο γραφείο της κοινότητας, αφιλοκερδώς, από την κα Γεωργία

☞ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στην 8η σελ.

ΚΑΛΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

Το Δ.Σ. του Συλλόγου
Φουρνιωτών
και Φίλων της Φουρνής Κρήτης,
Σας εύχεται

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ
και ευτυχισμένο και παραγωγικό τον
ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΧΡΟΝΟ 2022

Κοινωνική ζωή και κίνηση

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

• Την Δευτέρα 27 Δεκεμβρίου 2021, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. **Γεράσιμος** τέλεσε, κατά την αρχαία παράδοση, την βάπτισή του μικρού **Σίμωνα**, υιού του Εφημέριου της Φουρνής π. **Ιωάννη Ριέρα** και της πρεσβυτέρας **Ζηνοβίας Χατζάκη**, κατά την διάρκεια της λειτουργίας στον ιερό ναό της Αγίας Τριάδος Φουρνής.

Να ζήσει ο νεοφώτιστος και να τον χαίρονται οι γονείς του.

ΕΠΤΥΧΙΕΣ ΦΟΥΡΝΙΩΤΩΝ

• Ο **Γιώργος Λαβδάκης** γιός του **Μανώλη Λαβδάκη** και εγγονός της **Μαρίκας Χειράκη**, πέτυχε στο τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Η/Υ στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Θερμά συγχαρητήρια και καλές σπουδές.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε θερμά τον τοπικό Σύλλογο Φουρνής «η Ευαγγελίστρια» και ιδιαίτερω τον Πρόεδρο του **Νίκο Φουντουλάκη** για την παροχή μονάδας αίματος από την τράπεζα του Συλλόγου κατά τη διάρκεια νοσηλείας μας στον Ευαγγελισμό τον Νοέμβριο.

Ευχαριστούμε επίσης τον ιατρό **Γεώργιο Κατρινάκη** υπό την εποπεία του οποίου πραγματοποιήθηκε το όλο εγχείρημα της τράπεζας αίματος. Ταυτόχρονα θα θέλαμε να τους συγχαρούμε γι' αυτή την πρωτοβουλία που βοηθά τους συγγενικούς σε δύσκολες στιγμές και υπενθυμίζει την αναγκαιότητα της προσφοράς στο συνάνθρωπο.

Οικογένεια Μιχαήλ Ζαχαρία Τουτουδάκη

ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΡΑΤΣΙΝΗ

ΠΕΤΡΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ 1939-1952

Ιστορικές Αναμνήσεις με επιλεκτικά κομμάτια από το βιβλίο

«ΜΕΡΑΜΠΕΛΛΟ: ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ» και όχι μόνο

(Συνέχεια από το φύλλο 114)

Οι κατακτητές θεωρούσαν πρόσφορο τον Κόρφο της Ελούντας για απόβαση των Άγγλων. Έδωξαν όλους τους κατοίκους από το Σκίσμα Μαυρικιανό και την Πλάκα, αλλά υπήρχε το θέμα των λεπρών της Σπιναλόγκας που δεν μπορούσαν να τους αφήσουν ελεύθερους. Ήσαν λοιπόν αναγκασμένοι να διατηρούν το Λεπροκομείο αφήνοντας μικρό αριθμό

από το προσωπικό και επιβαρυνόμενοι με την τροφοδοσία των αρρώστων. Επέτρεψαν την παραμονή του γιατρού Γραμματικάκη, με δύο νοσοκόμες και ένα νοσοκόμο. Οι υπόλοιποι διοικητικοί υπάλληλοι μετοίκησαν στο Βρουχά από όπου πηγαίνονταν καθημερινώς. Η επικοινωνία με τη Σπιναλόγκα γινόταν όπως και πριν, με τη βάρκα με τα τέσσερα κομπιά οι δε τέσσερις κωπηλάτες (Σφυρής, Λουκάκης, Μαθαϊάκης, Πρινιωτάκης) έμεναν στα σπίτια τους στην Ελούντα πηγαίνοντας. Οι περισσότεροι άρρωστοι τότε της Σπιναλόγκας κατόντων από το Νομό Λασιθίου, Ηρακλείου και ελάχιστοι από άλλα μέρη, τα δε αναγκαιότητα τρόφιμα για τους λεπρούς προέρχονταν από τους συγγενείς του, από τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό αλλά και από τους Γερμανούς.

Όπως αναφέρει στο βιβλίο του "Sagaro" ("VINCEREMO", έκδοση Arnoldo Mondadori Μιλάνο 1975, μετάφραση Γ. Πρατσίνη εφημερίδα "ΑΝΑΤΟΛΗ" 3-4 Ιανουαρίου 1984) ο τότε Ιταλός διοικητής της στρατιωτικής Μονάδας στην Πλάκα, Renzo Biasion, έφεδρος υπολοχαγός, μια γερμανική βενζινακάτος γεμάτη τρόφιμα πήγαινε κάθε εβδομάδα και τα ξεφόρτωνε στη Σπιναλόγκα. Η διανομή στους αρρώστους γινόταν με δελτίο, ανάλογα με τα πρόσωπα κάθε οικογένειας, την οποία έκανε επιτροπή από αρρώστους με πρόεδρο το γιατρό Γραμματικάκη.

Η Πλάκα τότε χωρίς νερό, χωρίς φως, χωρίς δρόμο αμαξινό, χωρίς καφενεία και μαγαζιά, χωρίς ανθρώπους ήταν τόπος εξορίας. Γι' αυτό αξίζει να πούμε δυο λόγια για το συγγραφέα των παραπάνω πληροφοριών Ρέντσο Μπιάζιον, όπως γράφει στον Πρόλογο ο βιβλιοκριτικός Domenico Porzio. Ο Μπιάζιον ήταν έφεδρος υπολοχαγός και μετά τον πόλεμο καθηγητής Καλών Τεχνών στο Πολυτεχνείο της Φλωρεντίας. Πολύ γνωστός ζωγράφος στην Ιταλία υπηρετούσε τον καιρό της κατοχής στη Νεάπολη στη έδρα της Μεραρχίας ΣΙΕΝΑ.

Κάποιος ανώτερος αξιωματικός τον διέταξε να του κάμει την προσωπογραφία του ("πορτρέτο"), αλλά ο Μπιάζιον δεν είχε υλικά ζωγραφικής και μόνο από την Αθήνα μπορούσαν να προμηθευθούν. Επειδή αυτό δεν αποτελούσε δικαιολογία μετάβασης του, ο υψηλόβαθμος αξιωματικός βγάει διαταγή να πάει ο Μπιάζιον στην Αθήνα να πάρει ποτά για τη λέσχη αξιωματικών της Μεραρχίας, που ήταν τότε στο μέγαρο Φθενάκη (σημερινή Εθνική Τράπεζα).

Φτάνοντας στην Αθήνα ο φίλος του διευθυντής της ιταλικής εφημερίδας "Giornale di Roma" έμεινε με το στόμα ανοικτό βλέποντας τον Μπιάζιον, και θα πει: "Ήταν αξιοθρήνητος και ένας από τους πιο ρακένδυτους αξιωματικούς του ιταλικού στρατού".

Επιστρέφει στη Νεάπολη με τα υλι-

κά ζωγραφικής και τα ποτά τα οποία όμως δεν τα πάει στη λέσχη αλλά τα μοιράζει στους στρατιώτες του. Τιμωρείται βαρύτατα και στέλνεται διοικητής στην Πλάκα, στον τόπο εξορίας. Η παραμονή του εκεί κόντεψε να τον στείλει στο τρελλοκομείο.

Για τους Έλληνες της εποχής εκείνης ένα σπουδαίο μέσον αντίστασης ήταν η πληροφόρηση που γινόταν με τις εφημερίδες και το ραδιόφωνο. Οι με γερμανικό έλεγχο εφημερίδες των Αθηνών δεν έρχονταν πλέον και οι Ιταλοί έβγαζαν στη Νεάπολη δική τους εφημερίδα στα ιταλικά και ελληνικά (VEDETA - ΣΚΟΠΙΑ) με αρχισυντάκτη κάποιο Μαλατάκη και τον Θρασύβουλο Σταυρακάκη από το Ηράκλειο και οι δύο. Η πληροφόρηση κατά συνέπεια ήταν αυτή που συνέφερε τους Ιταλούς και οι Έλληνες έμεναν εντελώς απληροφόρητοι από όσα συνέβαιναν στον κόσμο στα μέτωπα και στην πολιτική κατάσταση.

Μόλις κατελήφθη η Κρήτη οι κατακτητές διέταξαν να τους παραδοθούν όλα τα ραδιόφωνα. Της Φουρνής, του γιατρού Βουκουλάκη και του Νίκου Παπαστεφανάκη παραδόθηκαν. Στη Σπιναλόγκα όμως υπήρχαν τέσσερα ραδιόφωνα τα οποία είχε δωρίσει πριν τον πόλεμο ο υπουργός Μπότσης Σφρακιανάκης.

Ένα απ' αυτά ο γιατρός του Λεπροκομείου Ε. Γραμματικάκης δεν το παρέδωσε. Το έκρυψε στη εκκλησία και οι κατακτητές δεν πλησίαζαν γιατί φοβόντουσαν μη μολυνθούν. Δεδομένου δε ότι στη Σπιναλόγκα υπήρχε προπολεμικά ηλεκτρικό ρεύμα (ενώ δεν είχαν οι πόλεις), οι Γερμανοί έδιδαν και το ανάλογο πετρέλαιο λειτουργίας της μηχανής, οπότε και η φόρτιση της μπαταρίας, με την οποία λειτουργούσε το ραδιόφωνο, ήταν εξασφαλισμένη.

Άκουγε, οπότε μπορούσε ειδήσεις ο Γραμματικάκης, Λονδίνο ή Κάιρο, τις συντομολογίες συνηματικά στα νοσοκομειακά του βιβλία και τις έστελνε στο Μιχάλη Ζερβογιάννη (παιδί της αδελφής του) στη Νεάπολη κι αυτός οργανωνόταν στην ΕΠΟΝ τις παρέδιδε στην Οργάνωση και τις έβγαζαν σε χειρόγραφο δελτία τα οποία μοιράζονταν. Αργότερα χρησιμοποιήθηκε υποτυπώδης πολύγραφος τον οποίο έκρυβε ο Ζερβογιάννης στο κοτέτσι στον κήπο τους.

Ο γράφων, σαν υπεύθυνος τύπου της ΕΠΟΝ στη Φουρνή, έπαιρνε από τη Νεάπολη ένα τέτοιο δελτίο, το ανέγραφε σε αρκετά αντίτυπα και το μοιράζε στους έμπιστους χωριανούς.

Το χαρακτηριστικό της ζωής των Γερμανών στη Φουρνή ήταν η γνωστή εργατικότητα, πειθαρχία και τάξη, με το μηχανουργείο να δουλεύει ασταμάτητα επισκευάζοντας κάθε χαλασμένο μηχανήμα του στρατού, εις δε το Κατέλλι να συνεχίζεται η κτηριακή επέκταση του νοσοκομείου με αγγαρείες των Ελλήνων.

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΜΙΧΑΗΛ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΓΙΑΠΙΤΖΑΚΗ

Αποκαιρεισμός στον ξάδελφο

Την Παρασκευή 16 Ιουλίου 2021 ο **Μιχαήλ Κων/νου Γιαπιτζάκης**, άφησε την τελευταία του πνοή στο Γενικό Νοσοκομείο Αγίου Νικολάου, όπου νοσηλευόταν, μετά από σύντομη περιπέτεια της υγείας του. Την επομένη πλήθος κόσμου, συγγενείς, φίλοι, συνάδελφοι και γνωστοί συντετριμμένοι τον κατευοώσαμε από τον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου, για το τελευταίο του ταξίδι, το ταξίδι της αιωνιότητας.

Αγαπημένο μας Μιχάλη, έφυγες γρήγορα και δεν πρόλαβες να ολοκληρώσεις τον κύκλο της ζωής σου. Έφυγες πολύ νωρίς και θα λείψεις αβάστακτα πολύ από την οικογένειά σου καθώς και από όλους τους συγγενείς και τους φίλους σου. Στα τόσα χρόνια που σε γνωρίζουμε είναι πραγματικά η πρώτη φορά που μας λυπείς και διάλεξες αυτή η ημέρα να είναι η ημέρα των γενεθλίων σου. Ήσουν ευγενικός, καλόκαρδος, δραστήριος, εξυπηρετικός και πάντα καλοσυνάτος σε όλους. Εγώ είχα τη χαρά, λόγω και της συγγενειάς μας να συναναστρέφομαι μαζί σου, από την παιδική μας ηλικία. Εγώ στη Φουρνή και εσύ εδώ στον Άγιο Νικόλαο, δε βλέπαμε τη στιγμή να έλθεις εσύ στο χωριό και εγώ στον Άγιο για να συναντηθούμε. Ήσουν το πιο αγαπημένο παιδί από τα ξαδέλφια της οικογένειας.

Μεγαλώνοντας σαν οικογενειάρχης ευτύχησες να ζήσεις με την αγαπημένη σου σύζυγο Ελένη, με την οποία απέκτησες τα δύο σου παιδιά, τη Μαρία και τον Κωστή, τα οποία σε αγάπησαν και τα οποία αφήνεις πικραμένα, τόσο πρόωρα. Στον επαγγελματικό τομέα, αφού τελείωσες τις σπουδές σου στην Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών, υπηρέτησες τη Γεωπονική Επιστήμη με ζήλο και πάθος για τη δουλειά σου. Στη Διεύθυνση Γεωργίας στον Άγιο Νικόλαο, όπου και συνυπηρετήσαμε για αρκετά χρόνια, ήσουν υπόδειγμα υπαλλήλου με όρεξη για προσφορά. Με τους συναδέλφους είχες άριστη συνεργασία και με τους παραγωγούς και όσους άλλους ήθελαν εξυπηρέτηση από την υπηρεσία μας ήσουν πάντα πρόθυμος και εξυπηρετικός. Όλος ο κόσμος που συναναστράφηκε μαζί σου έχει να πει τα καλύτερα λόγια για σένα και έχουν τις καλύτερες αναμνήσεις από το πέρασμά σου στη Διεύθυνση Γεωργίας. Για τους φίλους σου, που είχες πολλούς, ήσουν πάντα ο αγαπητός και ο αναντικατάστατος. Στις παρές σου περιζήτητος, δίνοντας πάντα τον εαυτό σου για καλοπέραση στις συντροφίες σου. Πάντα πρόσχαρος και συναινετικός στις παρές, έδινες κέφι και ζωντάνια στις συναναστροφές σου. Δυστυχώς όμως η μοίρα έκοψε το νήμα της ζωής σου τόσο πρόωρα. Όλοι εμείς, που με οποιοδήποτε τρόπο είχαμε σχέση μαζί σου, συγγενείς, συνάδελφοι, φίλοι και γνωστοί, σε αποχαιρετούμε με πολύ πόνο και θλίψη και σου ευχόμαστε «Καλό σου ταξίδι». Εις πείσμα του θανάτου θα είσαι στις καρδιές μας και θα σε θυμόμαστε για πάντα. Ευχόμαστε καλό κουράγιο στη σύντροφό σου και στα παιδιά σου και να ξέρουν ότι είχαν έναν ξεχωριστό σύντροφο και πατέρα, τον οποίο θα θυμούνται και θα μνημονεύουν με ιδιαίτερη υπερηφάνεια.

Καλό παράδεισο να έχεις. Αιώνια σου η μνήμη αγαπημένο μου ξάδελφε.

Ο ξάδελφός σου

Νικόλαος Φουντουλάκης

(Εκ παραδρομής το κείμενο αυτό δεν δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο φύλλο).

Συνδρομές και προσφορές εις μνήμη (σε ευρώ)

- Αναστασάκη Μαρία του Εμμαν. εις μνήμη Σπύρου Γραμματικάκη 50
- Γραμματικάκη-Βασενκόβεν Ναυσικά 50
- Δεμέτζος Κωνσταντίνος του Εμμαν. (Μάλλια) 20
- Ζαφειρίου Γιάννης και Μάγδα 20
- Καντάκη Αγγελική του Κων. 100
- Κυδώνη Ειρήνη - Φουντουλάκης Σάββας 20
- Παπα-Μανώλης Δρακωνάκης εις μνήμη της πρεσβυτέρας συζύγου του Ελένης 100
- Χριστοδούλου Γιώργος και Γεωργία 30

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ, όσοι επιθυμούν να αναγγέλλουν κοινωνικά γεγονότα στα «Φουρνιώτικα Νέα» ν' απευθύνονται στην Πρόεδρο του Συλλόγου μας, και προκειμένου για τους κατοίκους του χωριού και τους διαμένοντες εν γένει στην Κρήτη, στο μέλος του Δ.Σ. **κα Βαρβάρα Φαλκώνη - Ανδριανάκη** (τηλ. 6971 756657) ή στον **κ. Νίκο Φουντουλάκη** (τηλ.: 28410 23243).

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Όσοι καταθέτουν την συνδρομή τους στον λογαριασμό του Συλλόγου στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας αριθμός λογαριασμού **IBAN: GR230110695000069570713029**, στα ονόματα **Ντούζου Μαρία** και **Καντάκη-Γιαννοπούλου Ειρήνη**, παρακαλούνται να γράφουν στην κατάσταση το όνομά τους και στη συνέχεια να ενημερώνουν σχετικά την Ταμία μας **κα Μαρία Τουτουδάκη-Ντούζου** στο τηλ. 210 9345556.

Σας υπενθυμίζουμε ότι η έκδοση της Εφημερίδας μας και οι εν γένει πολιτιστικές εκδηλώσεις του Συλλόγου μας, στηρίζονται αποκλειστικά στη Συνδρομή σας. Γι' αυτό σας παρακαλούμε μην την αμελείτε.

Ευχαριστούμε θερμά.

ΦΟΥΡΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ

Ενημερωτικό Δελτίο
Συλλόγου Φουρνιωτών
και Φίλων της Φουρνής Κρήτης
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
Ο Σύλλογος Φουρνιωτών
και Φίλων της Φουρνής Κρήτης
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Η Πρόεδρος του Συλλόγου
ΡΕΝΑ ΚΑΝΙΤΑΚΗ -
ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ιπποκράτους 164β - 114 71 Αθήνα

Αριθ. φύλλου 116

Εκδίδεται στην Αθήνα

από Συντακτική Επιτροπή

Για επιστολές, εμβάσματα, πληροφορίες
κα **Κανιτάκη-Γιαννοπούλου Ρένα**
Ιπποκράτους 164B Αθήνα
Τηλ. 210-6431251
e-mail : ikanitakis@gmail.com
ISSN: 1109 - 3668

Για συνδρομές: Εθνική Τράπεζα
της Ελλάδος

IBAN: GR230110695000069570713029

στα ονόματα: **Ντούζου Μαρία,**

Κανιτάκη-Γιαννοπούλου Ειρήνη

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:

Πρόεδρος: **Ρένα Κανιτάκη-Γιαννοπούλου**

Αντιπρόεδρος: **Κων/νος Δεμέτζος**

Γεν. Γραμμ.: **Εμμανουήλ Βελονάκης**

Ταμίας: **Μαρία Τουτουδάκη-Ντούζου**

Μέλος: **Γεωργία Κανιτάκη-Παπουτσάκη**

Αναπληρωματικά μέλη:

Δημήτρης Χατζηδάκης

Βαρβάρα Φαλκώνη-Ανδριανάκη

Αντώνης Κωστόπουλος-Κανιτάκης

Παραγωγή - εκτύπωση:

Τυπογραφείο **Κων/νου Νικίτα Καράλη**

Παφνασού 2 Αθήνα. Τηλ.: 210 5233965

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική, η κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της Εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

«Αντικρίζοντας την Ελευθερία! Στη Βουλή των Ελλήνων, δύο αιώνες μετά»

Κυριακή, 14 Νοεμβρίου 2021

Γράφει η Ρένα Κανιτάκη - Γιαννοπούλου

Γράφει η Ρένα Κανιτάκη - Γιαννοπούλου. **Π**ρά την ασαφή υγειονομική κατάσταση που επικρατούσε το μήνα Σεπτέμβριο 2021, το ΔΣ του Συλλόγου μας προσπάθησε να επιστρέψει σε μια σχετική κανονικότητα, προγραμματίζοντας επίκαιρες εκδηλώσεις οι οποίες κρίνονταν υγειονομικά ασφαλείς και ελεγχόμενες από τον φορέα τον οποίον θα μας υποδεχόταν.

Η επίσκεψη στο Μουσείο Θεοχάρη προγραμματισμένη για την Δευτέρα 25 Οκτωβρίου 2021 το απόγευμα (το Μουσείο αυτό δεν προγραμματίζει ομαδικές επισκέψεις τα Σαββατοκύριακα), δεν πραγματοποιήθηκε λόγω έλλειψης αρκετής συμμετοχής των μελών μας, πιθανώς διότι ήταν εργάσιμη ημέρα.

Η παρακολούθηση της θεατρικής παράστασης «Η ΚΥΡΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ» στο θέατρο Βέμπο, που είχε προγραμματιστεί για το Σάββατο 4 Δεκεμβρίου 2021, ακυρώθηκε μετά από απόφαση του Δ.Σ., λόγω της εν τω μεταξύ, επιδείνωσης της υγειονομικής κατάστασης.

Η εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε τελικά, και με επιτυχία, ήταν η επίσκεψη με ξενάγηση στην περιοδική έκθεση με αφορμή την επέτειο των 200 ετών από την επανάσταση του 1821, «Αντικρίζοντας την Ελευθερία! Στη Βουλή των Ελλήνων, δύο αιώνες μετά», την Κυριακή 14 Νοεμβρίου 2021, στις 12.00 το μεσημέρι.

Συγκεντρωθήκαμε μπροστά στο φυλάκιο της Βουλής επί της οδού Βασ. Σοφίας και α-

Το **Περιστάσιο**, στο ισόγειο του Μεγάρου της Βουλής, έξω από την Αίθουσα Ολομέλειας του Κοινοβουλίου, αποτελεί τον πρώτο εκθεσιακό χώρο, που λειτουργεί ως νοηματική εισαγωγή. Εκεί παρουσιάζεται μέσω Βιβλίων και Έργων Τέχνης η «Αφύπνιση του Ελληνισμού» (1770-1820), η κατάσταση δηλαδή του ελλαδικού χώρου και κόσμου προεπαναστατικά, με έμφαση σε δύο ιδιαίτερες πτυχές της εξελικτικής πορείας προς την Επανάσταση του 1821:

- Η πρώτη εξετάζει την έξωθεν μαρτυρία για την Ελλάδα, καθώς οι αρχαιόφιλοι ξένοι περιηγητές του ελληνικού χώρου, μέσω των καταγραφών τους σε εικαστικά έργα τέχνης και εικονογραφημένες εκδόσεις, είναι αυτοί που γνωστοποιούν στη δυτική Ευρώπη το αίτημα των Νεοελλήνων για ελευθερία, συνιστώντας έτσι πρώιμη φιλελληνική τάση.

- Η δεύτερη επικεντρώνεται στον Νεοελληνικό Διαφωτισμό και τη συμβολή των εκπροσώπων του στην πατριωτική συνειδητοποίηση. Παρουσιάζονται, μέσω των εκδόσεών τους, Έλληνες λόγιοι, κοινωνοί του ευρω-

Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΡΟΠΑΙΩΝ

σαν τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας, από την κήρυξη του έως και την άφιξη του Όθωνα (1821-1833), ενώ παρεμβάλλονται και συμβολικές μορφές.

Οι είκοσι διακριτές παραστάσεις είναι οι εξής:

- Ο όρκος των Επαναστατών Ελλήνων στη Βοστίτσα
- Η εξέγερση των Ελλήνων στην Πάτρα
- Εθνική συνέλευση στην Καλαμάτα
- Η δόξα του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε'
- Επανάσταση των Ελλήνων εναντίον των Τούρκων

- Νίκες των Ελλήνων στη στεριά και στη θάλασσα

- Η Εθνική Συνέλευση στην Επίδαυρο
- Ο Κανάρης πυρπολεί τον τουρκικό στόλο στη Χίο
- Ο Μαυροκορδάτος υπερασπίζεται το Μεσολόγγι
- Ο Μπότσαρης επιτίθεται στο στρατόπεδο των Τούρκων στο Καρπενήσι

- Νίκη αιωρείται πάνω από βυθισμένα πλοία

- Ληλασία της Πελοποννήσου από τον Ιμπραήμ πασά
- Προσωποποίηση της πόλης του Μεσολογγίου

- Η Συνθήκη του Λονδίνου
- Νίκη των Ελλήνων εναντίον των Τούρκων στη θάλασσα
- Η ναυμαχία του Ναυαρίνου

- Προσωποποίηση της Ελλάδας
- Η ίδρυση από τον Καποδίστρια του «Πανελληνίου»
- Ο Λουδοβίκος Α' παρουσιάζει τον Όθωνα στους Έλληνες απεσταλμένους στο Μόναχο

- Η άφιξη του Όθωνα στο Ναύπλιο

Η συνεχόμενη **Αίθουσα Υπασπιστών** φέρει πορτρέτα στρογγυλού σχήματος («μετάλλα»), έκαστο διαμέτρου 50,5 εκατοστών, που επιγράφονται με το όνομα του απεικονιζόμενου, ενώ η ταινία που δημιουργείται συνδέεται με διακοσμητικά ανθήματα.

Έχουν φιλοτεχνηθεί, πιθανόν περί τα 1842-43, από τους Έλληνες ζωγράφους αδερφούς Μαργαρίτη, τον Φίλιππο (1810-1892) και τον Γεώργιο (1814-1885), που είχαν μαθητεύσει στη Ρώμη και το Παρίσι, αντιστοίχως.

Προσωπογραφούνται 14 πρωτεργάτες της Ελληνικής Επανάστασης, πρωτίστως στρατιωτικοί, ο πρόδρομος του Αγώνα Ρήγας, καθώς και ένας Φιλέλληνας (Hastings). Με φορά από τη βόρεια προς τη δυτική πλευρά, απεικονίζονται ονομαστικά οι εξής:

- Γεώργιος Κουντουριώτης
- Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης
- Θεόδωρος Κολοκοτρώνης
- Ρήγας Φεραίος
- Αλέξανδρος Υψηλάντης

- Παλαιών Πατρών Γερμανός
- Ανδρέας Ζαΐμης
- Γεώργιος Καραϊσκάκης
- Αναστάσιος Τσαμαδός
- Ανδρέας Μιαούλης
- Δημήτριος Υψηλάντης
- Νικόλαος Αποστόλης
- Παναγιώτης Μπότσαρης
- Frank Abney Hastings

Συνολικά, ο τοιχογραφικός διάκοσμος στις Αίθουσες Τροπαίων και Υπασπιστών συνιστά την πρώτη μνημειακή εικαστική καταγραφή της Ελληνικής Επανάστασης, ως κρατική παραγγελία. Με τα γεγονότα της σχετικά νωπά ακόμη στη μνήμη και με αρκετούς από τους απεικονιζόμενους εν ζωή κατά τον χρόνο φιλοτέχνησης των παραστάσεων, οι τοιχογραφίες που κόσμησαν το (τότε) βασιλικό ανάκτορο αποτελούν ουσιαστικά θεσμική μνημείωση και πρώιμη πρόσληψη του Αγώνα και των αγωνιστών, με τις επιλογές σε θέματα και πρόσωπα να υποκρύπτουν εν πολλοίς ιδεολογικές προθέσεις.

Τα Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας, μία από τις εμβληματικότερες αρχαιακές συλλογές της Βιβλιοθήκης της Βουλής και βασική αναφορά για τη μελέτη της Ελληνικής Επανάστασης, αποτέλεσαν την κύρια πηγή άντλησης τεκμηριωτικού υλικού για την Έκθεση.

Το εντυπωσιακό αυτό κειμενικό σώμα των 38 κωδίκων και 10.000 λυτών εγγράφων, χρονολογούμενων από την έναρξη του Αγώνα της Ανεξαρτησίας έως την εκλογή του πρώτου βασιλέα της Ελλάδος της Επανάστασης (1821-1832), προσφέρει στον επισκέπτη τη μοναδική δυνατότητα να διαπιστώσει τη διαλεκτική σχέση ανάμεσα στο δημόσιο και το ιδιωτικό, το συλλογικό και το ατομικό, τη μακροϊστορία και τις μικροϊστορίες της Επανάστασης. Στα ιστορικά αυτά έγγραφα καταγράφεται με ξεκάθαρο τρόπο η συγκινητική προσπάθεια του επαναστατημένου έθνους των Ελλήνων να μεταβεί από το καθεστώς της δουλείας και του ετεροκαθορισμού στη συνθήκη της πολιτεότητας – διαδρομή καθόλου αυτονόητη, ευθεία ή αναίμακτη.

Στην Έκθεση περιλαμβάνονται συνολικά 69 τεκμήρια αντλημένα από τα Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας, ποικίλης θεματολογίας, τα οποία συνδιαλέγονται με τις τοιχογραφίες της Ζωφόρου της Αίθουσας Τροπαίων και τα Μετάλλια των αγωνιστών της Αίθουσας Υπασπιστών.

Ταυτόχρονα, εκπροσωπούνται με 13 έγγραφα και τα μικρότερα, αλλά μοναδικά, «οικογενειακά» αρχεία της Βιβλιοθήκης της Βουλής, τα αρχεία Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλου και Παναγιώτη & Αναγνώστη Κοπανίτσα, καθώς και το αρχείο του Φιλίππου Γεωργίου Λασσάνη, που φωτίζουν εν πολλοίς άγνωστες στο ευρύ κοινό πτυχές του Αγώνα.

Η περιήγηση και ξενάγηση της Έκθεσης

ΤΑ ΜΕΛΗ ΜΑΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΑΠΟ ΜΙΑ ΥΠΕΡΟΧΗ ΤΑΠΗΣΣΕΡΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΣΤΥΛΙΟ

φού έγινε ο έλεγχος των πιστοποιητικών εμβολιασμού και των ταυτοτήτων, μας παρέλαβαν δυο ευγενέστατες κυρίες και μας συνόδεψαν μέχρι την πρώτη ενότητα της έκθεσης στο **Περιστάσιο**. Μια τεράστια πολυτελέστα-

παϊκού Διαφωτισμού, που με τη διδασκαλία τους διαδίδουν στον υπόδοιλο ελληνισμό μηνύματα εθνεγερτικά, προετοιμάζοντας τον ξεσηκωμό.

Το κυρίως τμήμα της Έκθεσης αναπτύσσεται στον πρώτο όροφο του Μεγάρου της Βουλής, στην μεγαλοπρεπή Αίθουσα «**Ελευθέριος Βενιζέλος**», γνωστή ιστορικά με την ονομασία Αίθουσα «**Τροπαίων και Υπασπιστών**». Εκεί εκτίθενται Βιβλία, Έργα Τέχνης, Έγγραφα, και αντίτυπα από τον Τύπο της εποχής.

Πριν ο επισκέπτης βρεθεί εντός της αίθουσας, θα απαντήσει, ως προελούδιο, μία ενότητα για την προετοιμασία του Αγώνα από την Φιλική Εταιρεία, καθώς και ένα χαρτογραφικό χρονολόγιο.

Στην επιβλητική Αίθουσα Τροπαίων κυριαρχεί η μνημειακή ζωγραφική ζωφόρος με σκηνές από κομβικά πολεμικά και διπλωματικά επεισόδια της επαναστατικής περιόδου.

Οι τοιχογραφίες της Αίθουσας Τροπαίων εκτείνονται υπό μορφή ζωφόρου και στους τέσσερις τοίχους της, με φορά από τον βόρειο προς τον δυτικό, σε ταινία 120 εκατοστών, συνολικού μήκους 59 μέτρων.

Οι παραστάσεις της Ζωφόρου σχεδιάστηκαν το 1836, με μολύβι και μελάνι, από τον Βαυαρό γλύπτη Ludwig Michael von Schwanthaler (1802-1848), αυλικό καλλιτέχνη στο Μόναχο του Λουδοβίκου Α' εκτελέστηκαν από ομάδα Βαυαρών καλλιτεχνών, ειδικευμένων στην τεχνική της νωπογραφίας αρκετά αργότερα, πιθανόν περί τα 1842-43, δηλαδή κατά την τελική φάση ανέγερσης των ανακτόρων στην Αθήνα, για τον νεαρό βασιλιά Όθωνα.

Αναπαρίστανται πολεμικά επεισόδια και πολιτικές-διπλωματικές εξελίξεις που καθόρι-

Η ΜΝΗΜΕΙΩΔΗΣ ΣΚΑΛΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΕΙ ΣΤΟΝ Α' ΟΡΟΦΟ

τη αίθουσα με διάκοσμο στους τοίχους και στην οροφή και με μαρμαρίνο άσπρο και μαύρο δάπεδο. Η μια ήταν η ξενάγος και η άλλη είχε την γενικότερη επιτήρηση. Εδώ θέλω να συγχαρώ και να ευχαριστήσω θερμά και γραπτά την Ξεναγό μας, την κα **Φλώρα Σπύρου**, η οποία ήταν πολύ καταρτισμένη, πολύ μεταδοτική και πρόθυμη να λύσει κάθε μας απορία και ερώτηση.

Μια ακόμα δύσκολη χρονιά πλησιάζει στο τέλος της και όλοι ετοιμαζόμαστε να γιορτάσουμε τις Άγιες μέρες σύμφωνα με τις παραδόσεις μας.

Τις παραδόσεις, που συνεχίζονται από γενιά σε γενιά στα μέρη μας αλλά και κάποιες ξενόφερτες, τις οποίες ακολουθούμε, τις προσαρμόζουμε και τις κάνουμε με τα χρόνια και αυτές δικές μας.

Τα παραδοσιακά ελληνικά Χριστούγεννα είναι όμοια σε όλα τα μέρη της Ελλάδας, καθώς και στις περιοχές που (για ιστορικούς λόγους) ποτέ δεν μπήκαν στο ελληνικό κράτος, όπως ο Πόντος, η Καππαδοκία, η Βόρεια Ήπειρος κ.λπ. Παρά τις μικροδιαφορές στα έθιμα από τόπο σε τόπο, η βάση είναι κοινή: εκκλησιασμός, κάλαντα, γλυκά, φαγητά και βασιλόπιτα, αναμονή του Άη Βασίλη, καλικάντζαροι, αγιασμός των υδάτων και φώτισμα με το «Μεγάλο Αγιασμό» των σπιτιών και γενικά όλων των χώρων γύρω από τους οποίους κινούνταν η ζωή της οικογένειας. Πολλά από τα έθιμα αυτά έχουν αρχαιοελληνική ή ρωμαϊκή προέλευση και παραμένουν στη ζωή του ελληνικού χωριού με νέο, χριστιανικό ένδυμα, γιατί εξυπηρετούσαν την ανάγκη των ανθρώπων να δώσουν νόημα στον κόσμο και να νιώσουν ασφάλεια για τη ζωή και τη σοδιά τους αναθέτοντας την προστασία τους στις ανώτερες δυνάμεις, που προσωποποιούσαν συμβολικά τη φύση. Ο κύκλος των Χριστουγέννων ξεκινάει την επόμενη μέρα από τη γιορτή του Αγ. Φιλίππου στις 14 Νοεμβρίου με τη νηστεία, η οποία κρατάει 40 ημέρες. Κατάληξη αυτής της νηστείας είναι ο εκκλησιασμός και η Θεία Κοινωνία την ημέρα των Χριστουγέννων και ακολουθεί το γιορτινό τραπέζι.

Ας δούμε λοιπόν μερικά από τα πιο χαρακτηριστικά έθιμα γι' αυτήν την περίοδο.

ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ.

1. Το σφάξιμο του χοίρου

Ένα από τα παλαιότερα έθιμα, που κρατάει μέχρι και σήμερα στα χωριά μας, είναι το να μεγαλώνει η οικογένεια ένα γουρούνη το λεγόμενο «χοίρο» όλο τον χρόνο. Ο χοίρος σφάζεται την παραμονή των Χριστουγέννων και είναι το κύριο Χριστουγεννιάτικο πιάτο. Την επόμενη των Χριστουγέννων, οι χωρικοί έκοβαν το κρέας του χοίρου και έφτιαχναν καλούδια όπως λουκάνικα, απάκια, σύγλινα, τσιλαδιά (πηχτή), τσιγαρίδες, ομαθιές, τα οποία εκτός από το κίνητρο της νοστιμιάς είχαν και ένα άλλο σκοπό, τη συντήρηση του κρέατος για αρκετούς μήνες.

2. Το Χριστούψωμο

Το Χριστούψωμο είναι το ξομπλιαστό (στολισμένο) ψωμί, που φτιάχνουν οι γυναίκες με ιδιαίτερη φροντίδα και υπομονή, τις παραμονές των Χριστουγέννων. Το παραδοσιακό αυτό Κρητικό γλυκό ψωμί διακοσμείται με στολίδια από ζυμάρι, που είναι αλέτρια, ζώα, πουλιά και άλλα στοιχεία της φύσης ή απλά, με έναν σταυρό και ένα καρδί.

3. Γιορτινό προζύμι

Στην επαρχία Αμαρίου στο Ρέθυμνο τη νύχτα της παραμονής των Χριστουγέννων βάζανε λίγη ζύμη σ' ένα ξύλινο σκαφάκι και ενώ ξενυχτούσαν τραγουπίνοντας, η ζύμη φούσκωνε και γινόταν προζύμι. Τότε, λοιπόν, εκείνη τη χρονική στιγμή πίστευαν, ότι ήταν η ώρα, που γεννιέται ο Χριστός.

4. Τα Καρακατόζια

Η κρητική άποψη για τα καρακατόζια (καλικάντζαράκια) είναι, ότι τα παιδιά που γεννιούνται την ημέρα των Χριστουγέννων (άρα έχουνε συλληφθεί την ημέρα του Ευαγγελισμού, που καλό είναι, από σεβασμό στην Παναγία, να αποφεύγει κανείς την ερωτική πράξη) μεταμορφώνονται σε καρακατόζια, άτακτα μικρά ξωπικά και κάνουν την εμφάνισή τους την παραμονή των Χριστουγέννων. Σύμφωνα με το έθιμο, την ημέρα του αγιασμού γίνονται ξανά άνθρωποι.

5. Η ασκελετούρα

Η ασκελετούρα ή κατά άλλους γνωστή και ως αθανατοκρομύδα, σκυλοκρέμμοδο ή απλά κρεμύδα, είναι ένα άγριο φυτό της Κρήτης, που ακόμα και αν το βγάλεις από τη γη και το κρεμάσεις, δεν παύει να βγάζει νέα φύλλα και άνθη. Θεωρείται, λοιπόν, ότι έχει μεγάλη ζωτική ενέργεια, η οποία μεταφέρε-

ΓΙΟΡΤΙΝΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ, ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Γράφει η Γεωργία Κανιτάκη του Εμμανουήλ

ται στο χώρο και αυτός είναι ο λόγος που συνήθιζαν να την κρεμάνε στα σπίτια τους την Πρωτοχρονιά. Πρόκειται για αρχαίο έθιμο καλοτυχίας, που αναφέρεται ήδη από τον 6ο π.Χ. αιώνα.

6. Η πέτρα.

Ένα ακόμη πρωτοχρονιάτικο έθιμο αποτελεί η τοποθέτηση μιας μεγάλης πέτρας στην είσοδο κάθε νοικοκυριού την Πρωτοχρονιά σε αρκετές περιοχές της Κρήτης. Η παράδοση αναφέρει, ότι όσο μεγαλύτερη πέτρα επέλεγαν, τόσο περισσότερη ευτυχία, γαλήνη και χαρά υπήρχε στο σπίτι κατά τη διάρκεια του νέου έτους.

7. Τα γιορτινά γλυκά

Τα παραδοσιακά γλυκά των γιορτών είναι τα μελομακάρονα, οι κουραμπιέδες, τα σαρίκια, οι λουκουμάδες, οι γλυκοκουλούρες, η Βασιλόπιτα. Τα μελομακάρονα βουτιούνται σε σιρόπι βασισμένο στο μέλι και πασπαλίζονται με κοπανισμένο καρύδι, σιγάμι και κανέλα. Οι κουραμπιέδες έχουν αγνό βούτυρο, ρακί, αμύγδαλα, ζάχαρη άχνη, που συμβολίζει τα χιονισμένα βουνά. Τα σαρίκια είναι από φύλλο ζύμης, τηγανίζονται σε καυτό λάδι και πασπαλίζονται με κανέλα και σιγάμι. Τα ξεροτήγανα είναι περίπου ίδια με τα σαρίκια αλλά τυλίγονται στα δάκτυλα. Κάθε περιοχή στην Κρήτη είναι ξεχωριστή και άρα διαφέρουν και τα γλυκά της. Στη Σητεία, κανείς μπορεί να δοκιμάσει και κατιμέρια ή μισηθρόπιτες, κουλουράκια στην Ιεράπετρα και ανεβάτα λουκούμια στο Λασιθί. Στο Ηράκλειο, συναντάει μέχρι και σήμερα το έθιμο της μπουγάτσας ανήμερα την Πρωτοχρονιά, για να είναι γλυκό το νέο έτος.

8. Η καλή χέρα.

Η καλή χέρα είναι ένα παραδοσιακό έθιμο της Κρήτης, που τη σημερινή εποχή συνοδεύεται από χρηματικό ποσό στα μικρά παιδιά της οικογένειας από τις μεγαλύτερες ηλικίες. Μερικές δεκαετίες παλαιότερα η «καλή χέρα» αποτελούσε ένα δώρο, που έπαιρναν τα παιδιά την Πρωτοχρονιά, ή απλώς ένα κέρασμα ή γλύκισμα, καθώς ούτε χρήματα υπήρχαν πολλά, αλλά ούτε και μαγαζιά με παιχνίδια...

9. Το ποδαρικό

Αυτός που μπαίνει πρώτος στο σπίτι από τα μέλη της οικογένειας συνήθως είναι ο οικοδεσπότης με μια εικόνα στα χέρια, την οποία είχε αφήσει πριν από μέρες στην εκκλησία και έτσι την επαναφέρει μέσα στο σπίτι για να γίνει το ποδαρικό κι έπειτα έρχονταν μέσα στο σπίτι και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας.

10. Τα κάλαντα

Έθιμο που διατηρείται αμείωτο ακόμα και σήμερα με τα παιδιά να γυρνούν από σπίτι σε σπίτι κρατώντας το παραδοσιακό τρίγωνο, την Κρητική λύρα, ή άλλα μουσικά όργανα από νωρίς το πρωί μέχρι και αργά το βράδυ τραγουδώντας τα παραδοσιακά κάλαντα. Η βάση των παραδοσιακών καλάντων σε όλη την Ελλάδα είναι κοινή: αφού λένε για την εορτή, περνάνε στα παινήματα για το νοικοκύρη, την «κερά», το γιο και τη θυγατέρα, με στίχους που είναι ένας ποταμός από εικόνες εκπληκτικής ομορφιάς, γεμάτες όμορφες κοπελιές, ξομπλιαστές, υφαντά, γραμματικούς με χρυσά κοντύλια (μολύβια), σπαθιά και ευαγγέλια κ.λπ. (που τα σημερινά παιδιά της πολυκατοικίας και της τηλεόρασης, χωρίς να φτάνει βέβαια τα ίδια, μάλλον δεν θα τα καταλάβαιναν καν), και καταλήγουν στα δοσίματα: γ-ή απάκι γ-ή λουκάνικο γ-ή από λαγού (ή πλευράς) κομμάτι, γ-ή από τη μαύρη όρνιθα κιανένα-ν-αβγουλάκι, κι αν είν' κι απου τη γαλανή (άσπρη) ας είν' και ζευγαράκι (δύο αβγά). Κι απου το λαδοπίθαρο κιαιμά οκά λαδάκι, κι αν είν' και περυσότερο, κρατούμε μεις τ' ασκάκι. Προσφέρονται δηλαδή δώρα που είναι ειδη πρώτης ανάγκης και όχι εντυπωσιασμού!

ΣΤΗΝ ΥΠΟΛΟΙΠΗ ΕΛΛΑΔΑ

Βόρεια Ελλάδα

Στην Μακεδονία, ο νοικοκύρης του σπιτιού διαλέγει από το χωράφι του το πιο γερό κλαδί ελιάς ή πεύκου και το τοποθετεί στο τζάκι του σπιτιού. Το ξύλο αυτό, που ονομάζεται «Χριστόξυλο», καίγεται για όλο το Δωδεκάημερο των Χριστουγέννων. Κατά την παράδοση το κάψιμο του Χριστόξυλου, βοηθά τον Χριστό να ζεσταίνεται στην φάτνη της Βηθλεέμ. Ακόμα ένα έθιμο των Μακεδόνων, είναι οι «Μωμόγεροι», ένα είδος παραδοσιακού λαϊκού θεάτρου που αναβιώνει σε όλα τα χωριά, όπου υπάρχουν πρόσφυγες από τον Πόντο. Οι πρωταγωνιστές αυτών των θεατρικών παραστάσεων κάνουν μιμητικές κινήσεις, ενώ τα πρόσωπά τους είναι μακιγιαρισμένα όπως το δέρμα των γερόντων. Όταν δύο παρέες Μωμόγερων συναντηθούν, κάνουν ψευτοπόλεμο μεταξύ τους, ώσπου η μία ομάδα να νικήσει και η άλλη να δηλώσει υποταγή.

Παραλλαγές του ίδιου εθίμου, συναντώνται σε χωριά της Κοζάνης και της Καστοριάς, με την ονομασία Ραγκουτσάρια.

Κεντρική Ελλάδα

Στη Θεσσαλία, τα μεσάνυχτα της παραμονής των Χριστουγέννων γινόταν το λεγόμενο «τάισμα της βρύσης». Οι κοπέλες τα χαράματα πήγαιναν στην πιο κοντινή βρύση για να κλέψουν το «άκρανο νερό», δηλαδή αμιλητο γιατί δεν βγάζουν λέξη σε όλη τη διαδρομή. Όταν πάρουν το νερό, αλείφουν τη βρύση με βούτυρο και μέλι με την ευχή, όπως τρέχει το νερό να τρέχει και η προκοπή στο σπίτι, και όπως γλυκό είναι το μέλι, έτσι γλυκιά να είναι και η ζωή τους. Για να έχουν καλή σοδειά, «ταΐζουν» τη βρύση με διάφορα προϊόντα όπως βούτυρο, ψωμί, τυρί, όσπρια ή κλαδί ελιάς. Έλεγαν μάλιστα ότι όποια κοπέλα πήγαινε πρώτη στη βρύση θα ήταν η πιο τυχερή όλο το χρόνο. Έπειτα έρχονταν στη στάμνα που θα έφερναν το νερό, ένα βατόφυλλο και τρία χαλίκια, γεμίζουν νερό από τη βρύση και γυρίζουν στο σπίτι τους πάλι αμιλητες μέχρι να πιούνε όλοι από το «άκρανο νερό». Με το ίδιο νερό ραντίζουν και τις τέσσαρις γωνίες του σπιτιού και σκορπίζουν και τα τρία χαλίκια στο σπίτι. Στη λαϊκή μας παράδοση ο βάτος φέρνει αισιοδοξία και καλά μαντάτα και διώχνει τα ξόρκια. Χαρακτηριστικό επίσης έθιμο της περιοχής είναι η λεγόμενη «γυμνοχαρά». Το κάθε σπίτι δηλαδή που σφάζει γουρούνη προσκαλεί όλους τους συγγενείς και φίλους να φάνε και να γλεντήσουν μαζί, ενώ σε ορισμένες περιοχές μόλις σφάζουν τον χοίρο, η νοικοκυρά παίρνει έναν τσίγκο, βάζει επάνω μερικά κάρβουνα, ρίχνει και λίγο θυμιάμα και περνάει μπροστά από τους άνδρες, που βρίσκονται γύρω από το σφαγμένο γουρούνη. Τους θυμιατίζει και αυτοί με το χέρι τους αερίζουν την φωτιά και λένε την ευχή: "Να το φάτε με υγεία και του χρόνου μεγαλύτερο".

Πελοπόννησος

Στην Πελοπόννησο, χαρακτηριστικό είναι το σπάσιμο του ροδιού. Το πρωί της Πρωτοχρονιάς, η οικογένεια πηγαίνει στην εκκλησία και ο νοικοκύρης κρατάει στην τσέπη του ένα ρόδι, για να το λειτουργήσει. Γυρνώντας σπίτι, πρέπει να χτυπήσει το κουδούνι της εξώπορτας – δεν κάνει να ανοίξει ο ίδιος με το κλειδί του – και έτσι να είναι ο πρώτος που θα μπει στο σπίτι, για να κάνει το καλό ποδαρικό, με το ρόδι στο χέρι. Μπαίνοντας μέσα, με το δεξί, σπάει το ρόδι πίσω από την εξώπορτα, το ρίχνει δηλαδή κάτω με δύναμη, για να σπάσει και να πεταχτούν οι ρώγες του παντού και ταυτόχρονα λέει: «με υγεία, ευτυχία και χαρά το νέο έτος κι όσες ρώγες έχει το ρόδι, τόσες λίρες να έχει η τσέπη μας όλη τη χρονιά». Τα παιδιά μαζεμένα γύρω-γύρω κοιτάζουν, αν είναι οι ρώγες τραγανές και κατακόκκινες. Όσο γε-

ρές κι όμορφες είναι οι ρώγες, τόσο χαρούμενες κι ευλογημένες θα είναι οι μέρες που φέρνει μαζί του ο νέος χρόνος. Και στην Πελοπόννησο οι νοικοκυρές φτιάχνουν Χριστούψωμο, ενώ στη Μάνη χαρακτηριστικό έδεσμα των ημερών είναι οι τηγανίδες (τα μαλιάτικα λαλάγγια).

Επιάννα

Στα Επτάνησα υπάρχει το έθιμο της «κολόνιας». Το βράδυ της παραμονής της Πρωτοχρονιάς, οι κάτοικοι γεμάτοι χαρά για τον ερχομό του νέου χρόνου, κατεβαίνουν στους δρόμους κρατώντας μπουκάλια με κολόνιες και ραίνουν ο ένας τον άλλον τραγουδώντας: "Ηρθαμε με ρόδα και με ανθούς να σας ειπούμε χρόνους πολλούς" και ευλογώντας έτσι τον ερχομό του νέου έτους, ευχόμενοι μακροζωία και ευρωστία. Η ευχή που ανταλλάσσουν για τον χρόνο που φεύγει είναι: "Καλή Αποκοπή", δηλαδή «με το καλό να αποχωριστούμε τον παλιό χρόνο».

ΣΕ ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Το χαρμόσυνο μήνυμα της γέννησης του Θεανθρώπου γιορτάζεται με ξεχωριστό τρόπο σε όλες τις γωνιές του κόσμου. Διαφορετικά χριστουγεννιάτικα έθιμα και παραδόσεις χρωματίζουν αυτή τη γιορτή σε κάθε χώρα με ιδιαίτερο τρόπο, κάνοντας την να φαντάζει μοναδική.

Ιαλία

Στην Ιταλία, η περίοδος των Χριστουγέννων διαρκεί από τις 8 Δεκεμβρίου έως τις 6 Ιανουαρίου, που είναι και η μέρα των Θεοφανίων. Κατά την Ιταλική παράδοση, παραμονή Θεοφανίων η καλή μάγισσα Μπεράνα (Επιφάνια), πετάει πάνω από τα σπίτια με την μαγική της σκούπα και αφήνει χριστουγεννιάτικα δώρα στα «καλά» παιδιά, ενώ αντίθετα στα «άτακτα» αφήνει ένα σακί με κάρβουνο.

Γαλλία

Την παραμονή των Χριστουγέννων τα παιδιά αφήνουν τα παπούτσια τους στο τζάκι και περιμένουν τον Père Noël, τον Πατέρα των Χριστουγέννων, να τους τα γεμίσει με δώρα. Το πρωί βρίσκουν ακόμα γλυκά, φρούτα, καρδιά και μικρά δωράκια κρεμασμένα στο Χριστουγεννιάτικο δέντρο. Στους καθεδρικούς ναούς της Γαλλίας γίνεται αναπαράσταση της γέννησης του Χριστού, τόσο με κούκλες, όσο και με ανθρώπους. Στη νότια Γαλλία, ένα μεγάλο κούτσουρο καίει στο τζάκι από τα Χριστούγεννα μέχρι και την Πρωτοχρονιά, έθιμο που συναντάμε και στη χώρα μας, γνωστό ως «Χριστόξυλο».

Ισπανία

Την παραμονή των Χριστουγέννων όλοι πηγαίνουν στη Λειτουργία του Κόκορα (Misa Del Gallo). Η λειτουργία ονομάστηκε έτσι, γιατί, σύμφωνα με το θρύλο, η μοναδική φορά που ο κόκορας λάλησε τα μεσάνυχτα ήταν τη νύχτα που γεννήθηκε ο Ιησούς Χριστός. Τα παιδιά στην Ισπανία παίρνουν τα δώρα τους τα Θεοφάνεια, στις 6 Ιανουαρίου, από τους Τρεις Μάγους. Αφήνουν τα παπούτσια τους στο παράθυρο γεμάτα με άχυρο, καρότα και κριθάρι για τα άλογα των Τριών Μάγων. Ο αγαπημένος τους είναι ο Βαλτάσαρ, που οδηγεί ένα γαίδαρο και θεωρείται ότι είναι αυτός που αφήνει τα δώρα.

Μεγάλη Βρετανία

Η Αγγλική κλασική διακόσμηση περιλαμβάνει φωτεινά κόκκινα Αλεξανδρινά γύρω από το τζάκι, καθώς και κλαδιά «γκι», που κρέμονται από την οροφή. Σύμφωνα με τη παράδοση όποιος στέκεται κάτω απ' αυτό, πρέπει να ανταλλάξει φιλιά με αγαπημένα πρόσωπα. Το χριστουγεννιάτικο τραπέζι περιλαμβάνει γαλοπούλα, κρεατόπιτα και χριστουγεννιάτικη πουτίγκα για καλή τύχη. Τα παιδιά γράφουν γράμμα στον Father Christmas, όπου του δίνουν ευχές και του ζητούν το δώρο τους. Ρίχνουν το γράμμα μέσα στο τζάκι, ώστε ο καπνός να το πάρει μαζί του και από την καμινάδα να το οδηγήσει στον Βόρειο Πόλο. Επίσης, σε μερικές περιοχές της Μεγάλης Βρετανίας ακόμα και σήμερα την παραμονή των Χριστουγέννων πηγαίνουν σε κήπους με μηλιές και πυροβολούν τα κλαδιά, προκειμένου να διώξουν τα «κακά» πνεύματα.

Γερμανία

Στη Γερμανία χαρακτηριστικές είναι οι χριστουγεννιάτικες αγορές στο κέντρο κάθε

«Τη γιορτή στο τραπέζι τι νιώθεις»

**ΣΥΜΒΟΛΙΚΑ ΣΥΜΦΡΑΖΟΜΕΝΑ
ΣΤΗ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ**

☞ ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την 1η σελ.

γης και την ευτυχία των ανθρώπων. Ολόκληρο βιβλίο θα μπορούσε να γράψει κανείς για τα Χριστόψωμα της Κρήτης, τα πιο περίτεχνα που μπορεί να συναντήσει κανείς όχι μόνο στην Ελλάδα μα και στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο. Θα σταθώ μονάχα σε ένα, εκείνο που ζυμωνόταν μέχρι και πριν από λίγα χρόνια στα δυτικά Αστερούσια, σε οβάλ σχήμα, με ένα πλουμισμένο ανάγλυφο δέντρο στη μέση, μακρινή ανάμνηση παλαιότερων δεντρολατρικών δοξασιών, αλλά και κατάλοιπο της βυζαντινής συνήθειας να συνδέουν τη μεγάλη γιορτή με ένα οξυκόρυφο δέντρο, σαν αυτό που λέμε σήμερα χριστουγεννιάτικο. Ακόμη και τα δωράκια που προσφέρονταν κάποτε στα παιδιά, τα ψωμάκια της γιορτής, εμπειρείχαν τέτοιες λογής συμβολισμούς. Τα λέγανε μαντόνες, κακαρίστρες, κουκνίκους, κουκουναρές - κάθε τόπος και άλλη ονομασία. Τα έπλαθαν σε διάφορα σχήματα, πολλά όμως ήταν ανθρωπομορφικά και εικόνιζαν μια γυναίκα με το βρέφος στην αγκαλιά της.

ΚΑΚΑΡΙΣΤΡΕΣ

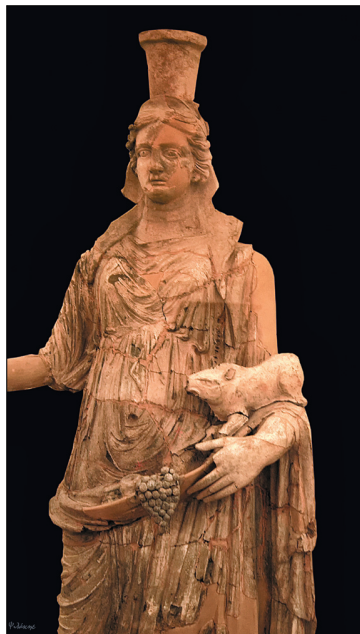
κρητικών Χριστουγέννων - που συνειρμικά παραπέμπει στο φάσκιωμα του βρέφους, του Θείου Βρέφους εν προκειμένω. Οι λιποδιαίτοι Κρήτες προσδοκούσαν και εύχονταν την αφθονία ή, έστω, την επάρκεια αγαθών. Και η επάρκεια εξαρτιόταν απολύτως από τη γονιμότητα της γης.

Όλες οι τελετουργίες του χειμώνα σ' αυτήν αποσκοπούσαν. Πολύ χαρακτηριστικό αυτών των εθιμικών πρακτικών είναι τα περίφημα «παλικάρια» ή «ψαροκόλλυβα» της παραμονής των Θεοφανείων (όλα τα όσπρια μαγειρευμένα μαζί), κοινό φαγητό ανθρώπων και ζώων, ακόμη και των «πετούμενων τ' ουρανού». Η σοφία του παραδοσιακού μας πολιτισμού εξίσωνε τα πλάσματα του Θεού εκείνη τη μέρα σε μια πρώιμη αλλά όχι και ασυνείδητη οικολογική αντίληψη.

Ευχαριστούμε θερμά τον κ. Νίκο Ψιλάκη, ο οποίος δέχθηκε να συνεργαστεί με τα ΦΟΥΡΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ και να μας στείλει το παραπάνω πολύ ενδιαφέρον και επίκαιρο άρθρο. Μας υποσχέθηκε ότι η συνεργασία μας θα συνεχιστεί και στο μέλλον.

Αυτό μας τμή και μας κολακεύει διότι ο κ. Νίκος Ψιλάκης είναι ένας πασίγνωστος και αξιολογώτατος δημοσιογράφος και συγγραφέας λογοτεχνικών, ιστορικών, λαογραφικών και γαστρονομικών βιβλίων, λάτρης της αγάπης της Κρήτης. Για να τον παρουσιάσουμε στους αναγνώστες μας, παραθέτουμε παρακάτω ένα σύντομο βιογραφικό του το οποίο αντλήσαμε από το διαδικτυο. (deyteros.com)

ΧΟΙΡΙΑΣΤΑ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΗΣ ΘΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΑΣ

ΧΕΡΑΚΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Στην Ανατολική Κρήτη συνηθίζονταν τα «χεράκια του Χριστού». Τα παρασκευάζαν με γλυκό ζυμάρι και είχαν σχήμα ανθρώπινου χεριού! Η χαρά που πρόσφεραν στα παιδιά αυτά τα ταπεινά παρασκευάσματα είναι μάλλον δυσνόητη σήμερα, στην εποχή του φανταχτερού πλαστικού και της ισοπέδωσης των τοπικών συνθηκών και των τοπικών ιδιαιτεροτήτων, που αποτελούν τις πιο λεπτές αποχρώσεις του παραδοσιακού πολιτισμού.

Έχει επισημανθεί από πολλούς η σημασία των χοιροσφαγιών. Οι αγροτικές κοινωνίες των παρελθόντων ετών δεν είχαν ιδέα για τη σημερινή γαλοπούλα των Χριστουγέννων. Χοιρινό ήταν το φαγητό της μεγάλης γιορτής.

Πέρα από τους καθαρά πρακτικούς λόγους που επέβαλαν την κατανάλωσή του, δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητη η συμβολική σημασία του πολύτοκου ζώου, συμβόλου της θεάς της Γεωργίας, της Δήμητρας. Ας μην ξεχνάμε την αρχαία τελετουργία της γονιμότητας της γης, τότε που τελούνταν χοιροθυσίες σε σπήλαια (μάγαρα) και οι λατρευτές ανακάτευαν τους σπόρους των δημητριακών με κομμάτια χοιρινού πριν οργώσουν τη γη και τους σπείρουν.

Να είναι τυχαίο που το κύριο φαγητό των Χριστουγέννων ήταν χοιρινό με χόντρο (χοντραλεσμένο σιτάρι); Δεν ξέρω... Καθόλου τυχαία, όμως, δεν είναι η αφθονία και ο πλούτος του εορταστικού τραπέζιού. Ούτε το τυλιχτό ξεροτήγανο - το πιο συνηθισμένο γλύκισμα των

Ο Νίκος Ψιλάκης είναι δημοσιογράφος και συγγραφέας (Master Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας). Έχει τιμηθεί με βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών για το έργο του «Μοναστήρια και Ερημητήρια της Κρήτης», με το βραβείο των δημοσιογραφικών ενώσεων της Ελλάδας και με το βραβείο «Νίκος Καζαντζάκης» για την προσφορά του στα Γράμματα.

Έχει επιμεληθεί το σενάριο και την έρευνα σε περισσότερα από 80 ντοκιμαντέρ στην κρατική τηλεόραση (1986-1993) με λαογραφικό ή και γενικό πολιτιστικό περιεχόμενο. Έχει διατελέσει συντάκτης και συνεργάτης εφημερίδων, εκδότης περιοδικού, διευθυντής σύνταξης καθημερινής εφημερίδας, σύμβουλος έκδοσης περιοδικών, επιμελητής επιστημονικών εκδόσεων και επί 26 χρόνια επιμελείτο και παρουσίαζε τρίωρη καθημερινή ραδιοφωνική εκπομπή. Έχει πραγματοποιήσει δώδεκα εκθέσεις φωτογραφίας σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες και στις ΗΠΑ.

Έχει διδάξει Ιστορία και Μοναστηριολογία σε Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα Φιλολόγων, σε σεμινάρια Ξεναγών και έχει πραγματοποιήσει διαλέξεις για θέματα των ερευνητικών ενδιαφερόντων του σε Πανεπιστήμια στην Ελλάδα και στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Υπήρξε επιστημονικός υπεύθυνος Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης με θέμα την ανάδειξη της τοπικής γαστρονομίας.

Έχει λάβει μέρος ως εισηγητής σε περισσότερα από 200 συνέδρια και εκδηλώσεις. Ανάμεσα σ' αυτά συγκαταλέγονται εισηγήσεις σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες (Γαλλία, Γερμανία, Ελβετία, Φιλανδία, Βέλγιο κ.α.), στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και στην Ιαπωνία, σχετικά με το κρητικό - μεσογειακό διατροφικό πρότυπο, το ελαιόλαδο και άλλα θέματα πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Επίσης, υπήρξε εισηγητής σε ημερίδα για το Ελαιόλαδο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Έχει γράψει περισσότερα από 25 βιβλία ανάμεσα στα οποία είναι: Ο πολιτισμός της ελιάς, Το ελαιόλαδο (σε συνεργασία με τους Μαρία Ψιλάκη και Ηλία Καστανά), Το ψωμί των Ελλήνων, Κρητική Παραδοσιακή Κουζίνα, Ελαίας στέφανος, Η ελιά και τα στεφάνια της στον πολιτισμό των Ελλήνων, Τα βότανα στην κουζίνα, Μοναστήρια και Ερημητήρια της Κρήτης, Λαϊκές τελετουργίες στην Κρήτη - Έθιμα στον κύκλο του χρόνου, Κρητική Μυθολογία, Οίνος Πόντος, Ταξίδια και έρευνες στην Κρήτη του 1850 (σχολιασμός της ελληνικής μετάφρασης του έργου του περιηγητή Τ.Α.Β. Spratt). Τα βιβλία «Ελαιόλαδο», «Κρητική Παραδοσιακή Κουζίνα», «Το ψωμί και τα γλυκίσματα των Ελλήνων» και τα «Βότανα στην Κουζίνα» έχουν γραφτεί σε συνεργασία με την κ. Μαρία Ψιλάκη.

Βιβλία του έχουν μεταφραστεί στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, ιταλική, ολλανδική, ρωσική, κινεζική και γαπωνέζικη γλώσσα.

Είναι μέλος της Εταιρείας Κρητικών Ιστορικών Μελετών, της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας και υπήρξε για σειρά ετών Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Ακαδημίας Γεύσης (1997-2007). Υπήρξε μέλος της επιτροπής του ΕΟΤ για την καθιέρωση της ελληνικής γαστρονομίας.

**ΓΙΟΡΤΙΝΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ
ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ, ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ**

Γράφει η Γεωργία Κανιτάκη του Ερμανουίλ

☞ ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την 4η σελ.

πόλης, που εμφανίζονται από το πρώτο Σαββατοκύριακο του Δεκεμβρίου και τελειώνουν την παραμονή των Χριστουγέννων. Οι πάγκοι της Χριστουγεννιάτικης αγοράς έχουν γλυκά, στολίδια και ζεστό κόκκινο γλυκό κρασί με μπαχαρικά. Στις 6 Δεκεμβρίου γιορτάζεται ο Ζανκτ Νίκλαους (ο Άγιος Νικόλαος), που είναι παρόμοιος του Αγίου Βασιλείου, ως προς το έθιμο των δώρων. Οι Γερμανοί διακοσμούν περίτεχνα τα σπίτια τους, ενώ ένα από τα κύρια θέμά τους, είναι το Adventskranz. Σύμφωνα με το έθιμο αυτό τοποθετούν ένα κηροπήγιο με τέσσερις θέσεις, που συμβολίζουν τις τέσσερις τελευταίες εβδομάδες του έτους. Και κάθε Κυριακή που τελειώνει η εβδομάδα, ανάβουν και το αντίστοιχο κερί. Έτσι υπολογίζουν αντίστροφα τις μέρες που απομένουν για τον ερχομό του νέου έτους. Αντίστοιχο είναι και το χριστουγεννιάτικο ημερολόγιο. Έχει 24 θέσεις με «κλεισμένα πορτάκια» που συμβολίζουν τις ημέρες μέχρι τα Χριστούγεννα. Κάθε μέρα λοιπόν ανοίγουν και ένα πορτάκι περιμένοντας την έκπληξη που κρύβει. Αυτή μπορεί να είναι ένα μικρό δωράκι, ένα σοκολατάκι, ένα γλυκό κ.α.

Ελβετία

Στην Ελβετία, τα παιδιά περιμένουν στις 6 Δεκεμβρίου τον Άγιο Νικόλαο να τους φέρει δώρα και γλυκά. Την τελευταία Πέμπτη, πριν τα Χριστούγεννα, τα παιδιά παρελαύνουν τραγουδώντας τα κάλαντα. Επίσης την παραμονή των Χριστουγέννων οι ανύπαντροι άνδρες του χωριού φέρνουν μαύρα κοστούμια και ψηλά μαύρα καπέλα και κάνουν παρελαση στους δρόμους.

Σουηδία

Στη Σουηδία, έχουν το έθιμο της «Λουτσία» - σύμβολο δηλαδή του φωτός. Στις 13 Δεκεμβρίου το πρωί, το μεγαλύτερο κορίτσι του σπιτιού, φρονώντας ένα μακρύ λευκό χιτώνα και ένα στεφάνι από αναμμένα κεριά στα μαλλιά, πηγαίνει από σπίτι σε σπίτι, προσφέροντας ζεστό καφέ και κουλουράκια, ενώ τραγουδά παλιά κάλαντα με τον σκοπό του λαϊκού ναπολιτανικού τραγουδιού «Σάντα Λουτσία». Σε μερικές επαρχίες της Σουηδίας οι κάτοικοι των χωριών συνηθίζουν ανήμερα τα Χριστούγεννα να ρίχνουν έξω από τα σπίτια και τα χωράφια τους σιτάρι, για να γιορτάσουν μαζί τους και τα πουλιά.

Νορβηγία

Στη Νορβηγία, τα Χριστούγεννα ονομάζονται «Jul» και έχουν τις ρίζες τους σε αρχαία γεωργικά έθιμα του Χειμώνα και της εποχής της συγκομιδής. Ο Julenissen, όπως ονομάζεται ο Νορβηγός Άγιος Βασίλης, μαζί με τους βοηθούς του φέρνει δώρα και καλή τύχη στο σπίτι και στο στάβλο. Το δώρο του; Ένα μπολ με κουρκούτι από αλεύρι.

Ρωσία

Στη Ρωσία, έχουν το χριστουγεννιάτικο έθιμο, να ντύνουν μία νεαρή κοπέλα στα λευκά για να παραστήσει την Παναγία. Στις 6 Ιανουαρίου, πολλές περιοχές της Ρωσίας με ορθόδοξους χριστιανούς, βασισμένοι στο Ιουλιανό ημερολόγιο, γιορτάζουν την παραμονή των Χριστουγέννων, γνωστή και ως «Στοσέλνικ».

Σε όποιο μέρος της Ελλάδας ή του κόσμου κι αν βρισκόμαστε, περιμένουμε τις Άγιες αυτές μέρες να τις περάσουμε μέσα σε κλίμα κατανύξης κι αγάπης με την ελπίδα να ξημερώσει ένας χρόνος καλύτερος από τον προηγούμενο, πιο αισιόδοξος, πιο ασφαλής. Ας γίνουμε και πάλι παιδιά και ας ζητήσουμε από τον Άη Βασίλη Υγεία και Ειρήνη σε όλο τον κόσμο. Αν το πιστέψουμε από τα βάθη της καρδιάς μας, μπορεί και να γίνει!

Σε τροχιά υλοποίησης ο ΒΟΑΚ

«Με το πακέτο έργων 3 δισ. ευρώ που υλοποιούμε, η Κρήτη θα έχει τη δυνατότητα να πρωταγωνιστήσει όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά σε ολόκληρη την ευρύτερη περιοχή», δήλωσε ο υφυπουργός Υποδομών και Μεταφορών Γιώργος Καραγιάννης. Μάλιστα, στο πλαίσιο του ολοκληρωμένου προγράμματος υποδομών, ο υφυπουργός έκανε ιδιαίτερη αναφορά στον ΒΟΑΚ, καθώς στην τελική ευθεία μπαίνει η υλοποίησή του, αφού άναψε το «πράσινο φως» για το τμήμα Χανιά - Ηράκλειο.

Ειδικότερα, το Περιφερειακό Συμβούλιο έδωσε θετική γνωμοδότηση για το μεγαλύτερο τμήμα του ΒΟΑΚ, Χανιά - Ηράκλειο, μήκους 157 κλμ., και σύντομα θα έχει το έργο και την περιβαλλοντική αδειοδότηση από το υπουργείο Περιβάλλοντος.

«Έτσι, ανοίγει ο δρόμος για την υλοποίηση του μεγαλύτερου αυτοκινητόδρομου που θα κατασκευαστεί στην Ελλάδα και ενός από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη», όπως είπε ο κ. Καραγιάννης. Μέσα στο 2022 υπογράφονται επίσης οι συμβάσεις και σπίνονται τα πρώτα εργοτάξια στα τμήματα: «Χερσόνησος - Νεάπολη» μήκους 22,5 κλμ., προϋπολογισμού 290 εκατ., και «Νεάπολη - Αγ. Νικόλαος» μήκους 14κλμ., προϋπολογισμού 147 εκατ. ευρώ. «Η Κρήτη θα αποκτήσει έναν αυτοκινητόδρομο που της αξίζει», τόνισε ο υφυπουργός Υποδομών και υπογράμμισε τη σημασία που δίνει η κυβέρνηση στα ζητήματα της οδικής ασφάλειας, αφού στην κατεύθυνση αυτή είτε εκτελούνται είτε δημοπρατούνται έργα προϋπολογισμού 20 εκατ. ευρώ.

Οι μεταλλάξεις του ιού SARS-CoV-2 και η μετάλλαξη «ΟΜΙΚΡΟΝ»

Γράφει ο: **Κωνσταντίνος Ν. Δεμέτζος**

Καθηγητής Φαρμακευτικής Τεχνολογίας & Ναυτοτεχνολογίας, Εθνικό & Καποδιστριακό Παν/μιο Αθηνών, Πρόεδρος της Ελληνικής Επιστημονικής Φαρμακευτικής Εταιρείας Ελλάδος
Ακαδημαϊκός, Ευρωπαϊκή Ακαδημία Επιστημών και Τεχνών
<https://www.parisianou.gr/el/oi-μεταλλαξεις-του-ιου-sars-cov-2-και-n-μεταλλαξη-ομικρον>

Η πρωτεΐνη spike (ακίδα) (**Εικόνα 1**) του ιού SARS-CoV-2 αποτελείται από 1273 αμινοξέα (δομικά τμήματα των πρωτεϊνών) συνολικά, και από δυο υπομονάδες που χαρακτηρίζονται ως S1 και S2. Η S1 υπομονάδα συνδέεται με τον υποδοχέα των κυττάρων μας που ονομάζεται ACE2 (Angiotensin-converting enzyme 2) και «αγκυροβολεί» σε αυτόν μέσω της «αίχμης» που ονομάζεται RBD (Receptor Binding Domain) και μολύνει τα κύτταρά μας. Η υπομονάδα S2, χρησιμοποιείται για να γίνει η σύντηξη του ιού με την κυτταρική μας μεμβράνη και η είσοδος του μέσα στο ανθρώπινο κύτταρο. Άρα οι δύο αυτές υπομονάδες της πρωτεΐνης spike (ακίδα) έχουν διαφορετική λειτουργικότητα και η οποία αλλαγή στην αλληλουχία-σειρά των αμινοξέων από τα οποία αποτελούνται έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή της λειτουργικότητάς τους. Αυτό ονομάζεται μετάλλαξη της πρωτεΐνης spike (ακίδα) του ιού SARS-CoV-2.

Η «αίχμη» του υποδοχέα S1 συνδέεται με τα κύτταρά μας, με αποτέλεσμα την μόλυνση. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι τα επίπεδα που επηρεάζονται από τις μεταλλάξεις ενός ιού κατηγοριοποιούνται κυρίως σε Μεταδοτικότητα, Νοσηρότητα, Θνητότητα

Είναι προφανές ότι οι όποιες μεταλλάξεις μπορούν να συμβούν στην S1 ή και S2 υπομονάδα της πρωτεΐνης, μπορούν να επηρεάσουν ένα από τα τρία επίπεδα ή και τα τρία επίπεδα που αναφέρονται παραπάνω.

Επίσης, θα πρέπει να αναφερθεί ότι όχι μόνο ο αριθμός των μεταλλάξεων παίζει σημαντικό ρόλο στην μεταβολή της συμπεριφοράς του ιού, δηλαδή η αλλαγή των αμινοξέων στην πρωτεΐνη spike (ακίδα), αλλά και η λειτουργικότητα η οποία προκύπτει από τις μεταλλάξεις αυτές. Θα μπορούσαμε για παράδειγμα να έχουμε μεγάλο αριθμό μεταλλάξεων αλλά με χαμηλό επίπεδο λειτουργικότητας, οπότε η μεταδοτικότητα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως υψηλή, αλλά η νοσηρότητα και η θνητότητα ως μικρή. Το αποτέλεσμα αυτό μπορεί να επηρεάσει το επίπεδο των υγειονομικών μέτρων.

Η μετάλλαξη η οποία χαρακτηρίστηκε με το γράμμα του Ελληνικού αλφάβητου ως Δ (ΔΕΛΤΑ), είχε 16 συνολικά αλλαγές αμινοξέων στην S1 υπομονάδα της πρωτεΐνης spike (ακίδα). Αποτέλεσμα, η μετάλλαξη Δ χαρακτηρίστηκε μέσα και από επιδημιολογικές μελέτες ως περισσότερο μεταδοτική, λόγω αυξημένης σύνδεσης της με τον υποδοχέα ACE2 των κυττάρων μας. Έτσι η μετάλλαξη Δ χαρακτηρίστηκε από την ανίχνευση υψηλότερου επιπέδου ιών στο αναπνευστικό σύστημα συγκριτικά με προηγούμενες μεταλλάξεις.

Η μετάλλαξη «ΟΜΙΚΡΟΝ» έχει 32 αλλαγές αμινοξέων στην πρωτεΐνη spike (ακίδα) η οποία είναι υπεύθυνη για την μόλυνση των κυττάρων μας. Άρα διπλάσιες από την μετάλλαξη Δ. Θα περιμένουμε λοιπόν η μετάλλαξη ΟΜΙΚΡΟΝ να είναι περισσότερο επιθετική στα τρία επίπεδα που αναφέραμε παραπάνω. Θα πρέπει να γνωρίζουμε επίσης ότι, κατά την γνώμη μου, σημασία έχει όχι μόνο πόσες αλλαγές αμινοξέων έγιναν ποσοτικά, αλλά και την λειτουργικότητα αυτών των αλλαγών – μεταλλάξεων. Δηλαδή αν οι αλλαγές αυτές αλλάζουν κατά τέτοιο τρόπο την μορφολογία της πρωτεΐνης spike (ακίδα) και την βοηθούν να γίνει είτε πιο μεταδοτικός ο ιός, είτε πιο νοσογόνος είτε πιο θανατηφόρος, είτε όχι, είτε π.χ. μόνο περισσότερο μεταδοτικός.

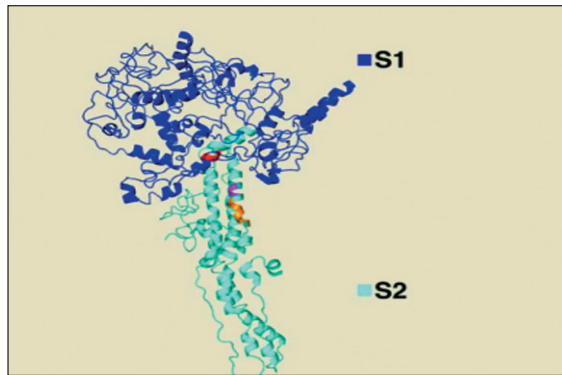
Συνεπώς, οι μελέτες που εξελίσσονται θα μας δώσουν αυτές τις πληροφορίες και βέβαια μέσα από τα επιδημιολογικά δεδομένα που συλλέγονται από όλες τις χώρες.

Τα **εμβόλια**, είναι προφανές ότι παράγουν εξουδετερωτικά αντισώματα, δηλαδή αντισώματα που εμποδίζουν τον ιό να συνδεθεί με τα κύτταρα μας και στόχο έχουν την εξουδετέρωση της πρωτεΐνης spike (ακίδας) του ιού όταν αυτός εισέλθει στον ανθρώπινο οργανισμό για να τον μολύνει. Τα εμβόλια παράγουν αντισώματα με κατάλληλη μορφολογία με βάση τις πληροφορίες που μεταγράφονται από το mRNA που το μεταφέρουν μέσω των λιπιδικών νανοσωματιδίων. Η μορφολογία των αντισωμάτων είναι σφαιρική, και συμβάλει στον βαθμό προστασίας από την μόλυνση.

Στην περίπτωση των **μεταλλάξεων**, όπως π.χ. της ΟΜΙΚΡΟΝ οι μεταλλάξεις μπορούν να δημιουργήσουν αδυναμία πλήρους εξουδετέρωσης - αλληλεπίδρασης των αντισωμάτων με την πρωτεΐνη spike (ακίδα) και αυτό να μειώνει σε μικρό βαθμό την αποτελεσματικότητα του εμβολίου. Τα εμβόλια παρασκευάζονται έτσι ώστε να μπορούν να εξουδετερώνουν τον ιό «αγκαλιάζοντας» όσο περισσότερο μπορούν την πρωτεΐνη spike (ακίδα) ακόμα και αν έχει υποστεί μορφολογικές αλλαγές, δηλαδή μεταλλάξεις, όπως τις περιγράψαμε παραπάνω.

Πιστεύω ότι τα σημερινά εμβόλια παρέχουν υψηλό βαθμό προστασίας από ενδεχόμενη μόλυνση και ο βαθμός αλλαγής της λειτουργικότητας της πρωτεΐνης spike (ακίδας) λόγω των μεταλλάξεων, δεν επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την αποτελεσματικότητά τους.

Τα επιστημονικά δεδομένα τα οποία σήμερα αξιολογούνται αλλά και η επιδημιολογία της μετάλλαξης ΟΜΙΚΡΟΝ, θα μας δώσουν τις απαντήσεις. Ας επαγρυπνούμε, ας μην φοβόμαστε εφόσον ενημερωθούμε σωστά και υπεύθυνα και ας προχωρήσουμε στον εμβολιασμό που είναι το σημαντικότερο όπλο μας για να προστατεύσουμε την υγεία μας και την υγεία των συνανθρώπων μας.

Εικόνα 1. Στην εικόνα παρουσιάζονται οι υπομονάδες S1 και S2.

Κρήτη, γαστρονομία και τουρισμός

Νέος θεσμός βραβείων

Ο νεοσύστατος θεσμός των Cretan Taste Awards επιβραβεύει τους σημαντικότερους παράγοντες της κρητικής γαστρονομίας: τα καλύτερα εστιατόρια, τα καινοτόμα προϊόντα και τις πιο αξιολογες πρωτοβουλίες που αφορούν τη γεύση.

Πρόκειται για μια πρωτοβουλία του δήμου Ηρακλείου να συνδέσει τον τουρισμό με τη γαστρονομία με βασικό στόχο την καθιέρωση της Κρήτης ως κορυφαίου γαστρονομικού προορισμού. Μια επιλογή που βασίζεται στη μακρά γαστρονομική κουλτούρα, παράδοση και πολιτισμό που έχει η Κρήτη, συνολικά.

Εδώ και πολλά χρόνια πολλοί αγωνίζονται να αναδείξουν πτυχές της πλούσιας παραδοσιακής και σύγχρονης ελληνικής- κρητικής γαστρονομίας. Κι επειδή πάντα η επιβράβευση προσπάθειών και ο ευγενής συναγωνισμός αποτελεί κίνητρο θεμιτό, η καθιέρωση ενός τέτοιου θεσμού από ένα φορέα της τοπικής αυτοδιοίκησης μόνον θετικά αποτελέσματα μπορεί να φέρει τιμώντας παραγωγούς, χώρους εστίασης και εκείνους (ερευνητές, διατροφολόγους και δημοσιογράφους) που προβάλλουν με το πνευματικό τους έργο την κρητική γαστρονομία.

Μέσα από τα Cretan Taste Awards αναδεικνύεται η κρητική γαστρονομία που ξεχωρίζει από πολλά προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και όχι μόνο, όπως το λάδι, οι ελιές, η γραβιέρα, το κρασί και η τσικουδιά, το απάκι, η στάκα, το χαρούπι και το σταμναγκάθι.

Από κοντά και οι ξεχωριστές κρητικές συνταγές, όπως για τα καλτσούνια, τα ξεροτήγανα, τον ντάκο, το παραδοσιακό γαμοπιλάφο και τα σκιουφίχτα.

Κατηγορίες των βραβείων

Οι κατηγορίες υποψηφιοτήτων για τα βραβεία είναι οι ακόλουθες:

Ενότητα 1. Χώροι Εστίασης (14 βραβεία)

Παραδοσιακή, Δημιουργική, Υγιεινή κουζίνα, Υψηλή γαστρονομία, Εστιατόρια ξενοδοχείου, για ψάρι, για κρέας, Ταβέρνες, Ρακάδικα-Καφενεία, Αναμικτήρια-Μαγειρεία, Μπαρ με έμφαση στο κρασί, Πρωινό, Τροφοδοσία, Delivery.

Ενότητα 2. Χώροι (6 βραβεία)

Οινοποιεία, Μικρά Αγροκτήματα, Καταστήματα τοπικών προϊόντων, Φούρνοι, Ζαχαροπλαστεία, άλλοι επισκέψιμοι χώροι.

Ενότητα 3. Δράσεις και Φορείς (9 βραβεία)

Δράσεις και πρωτοβουλίες ανάδειξης της κρητικής κουζίνας, Εκπαιδευτικές δράσεις,

Μουσεία, κέντρα πολιτισμού και γαστρονομίας, Υπηρεσίες γευστιγνώσιων και γαστρονομικές ξεναγήσεις, Εκδόσεις, βιβλία και blogs για την κρητική κουζίνα, Γαστρονομικά φεστιβάλ,

Αγροτικοί συνεταιρισμοί, σύλλογοι και ομάδες, Δράσεις προβολής και ανάδειξης τοπικών προϊόντων, Σχεδιασμός προϊόντος και συσκευασίας.

Ενότητα 4. Παραγωγοί (8 βραβεία)

Πρωτοεμφανιζόμενοι παραγωγοί της επόμενης γενιάς, Χειροτέχνες, Αμπελουργοί, Βιοκαλιεργητές, Παραγωγοί κρέατος, Τυροκόμοι, Ελαιοπαραγωγοί, Μελισσοκόμοι.

Ενότητα 5. Προϊόντα (19 βραβεία)

Νέα προϊόντα, Βιολογικά προϊόντα, Ελαιόλαδα (μόνο εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο) και ελιές, Γαλακτοκομικά προϊόντα, Παραγωγή αλλαντικών, Φρούτα και λαχανικά, Αρτοσκευάσματα και γλυκίσματα, Ζυμαρικά, Μέλι, Βότανα, Παξιμάδια, Προϊόντα χαρουπιού, Προϊόντα ραφιού (κονσέρβες λαχανικών, γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες, σάλτσες, ξίδια, πετιμέζια, αλάτια κ.ά.), Ξηροί καρποί και αποξηραμένα φρούτα, 5 βραβεία για Προϊόντα σαλιγκαριού, χωρίς γλουτένη, χωρίς ζάχαρη, για χορτοφάγους και καινοτόμα.

Ενότητα 6. Ποτά (5 βραβεία)

Κρασιά (λευκά, ροζέ, κόκκινα, επιδόρπια), Τσικουδιά-ρακόμελα, Λικέρ, Ζύθος, Νερό-ναψυκτικά.

Ενότητα 7. Πρακτικές (11 βραβεία)

Δράσεις σύνδεσης αγροδιατροφικού και

Γράφει ο

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ

Δρ χημικός μηχανικός

(e-mail: dhadjidakis@yahoo.com)

τουριστικού κλάδου, Γυναίκεία επιχειρηματικότητα,

Βιώσιμες Πρακτικές και μείωση της σπατάλης τροφίμων, Εξυπηρέτηση και φιλοσοφία που συνθέτουν μία ξεχωριστή εμπειρία για τον επισκέπτη, Προϊόντα, υπηρεσίες και έργα που εισάγουν νέες τάσεις, Κορυφαία εξυπηρέτηση, Δημοφιλείς ή καινοτόμες νέες γεύσεις, Καμπάνιες μάρκετινγκ, Δυναμική παρουσία στις ψηφιακές πλατφόρμες και/ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, Κοινωνική ευθύνη, Ασφαλείς πρακτικές για την Covid-19.

Η διαδικασία αξιολόγησης

Κάθε επιχείρηση έχει το δικαίωμα να δηλώσει υποψηφιότητα σε όσες κατηγορίες βραβείων επιθυμεί, εφόσον η υποψηφιότητα περιλαμβάνει την περιγραφή και το υποστηρικτικό υλικό που αρμόζει στην εκάστοτε ενότητα.

Σύστημα αξιολόγησης

Η αξιολόγηση γίνεται με βάση τα κριτήρια, τα οποία έχουν γνωστοποιηθεί τόσο στους συμμετέχοντες, όσο και στην Κριτική Επιτροπή. Κάθε υποψηφιότητα αξιολογείται από το 0 έως το 100 (άριστα). Η τελική βαθμολογία κάθε υποψηφιότητας είναι ο μέσος όρος των βαθμολογιών όλων των κριτών που αξιολόγησαν.

Κριτήρια αξιολόγησης

Η αξιολόγηση των υποψηφιοτήτων πραγματοποιείται από Επιτροπή αξιολόγησης με βάση τα στοιχεία που υποβάλλονται λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα κριτήρια:

Ενότητες 1 και 2

Στίγμα στην κρητική κουζίνα με το Μενού, τη Διασφάλιση σταθερού επιπέδου ποιότητας και τη Διαμόρφωση της εμπειρίας του καταναλωτή.

Ενότητες 3 και 7

Στρατηγική και στόχοι, Διαδικασίες και εκτέλεση, Ποιότητα και καινοτομία, αποτελέσματα για την ανάδειξη, τη διατήρηση και την προβολή της κρητικής γαστρονομίας.

Ενότητα 4

Τρόποι συμβολής στην επιτυχία της επιχείρησης τα τελευταία 2 έτη, Νέες ιδέες, Έμπνευση τρίτων, Τρόποι στήριξης και βοήθειας για την πρόοδο και την εξέλιξη της επιχείρησης, της βιομηχανίας ή / και της τοπικής κοινότητας, Υπόσχεση για το μέλλον και για την εξέλιξη του παραγωγού, Επίδειξη καινοτόμων πρακτικών ή επενδύσεων σε βιώσιμες μεθόδους και δίκαιη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού.

Ενότητα 5

Θέση στην αγορά (τζίρος, μερίδιο αγοράς κ.λ.π.), Ανάπτυξη τα τελευταία 2 έτη, Ενέργειες και τρόποι ενημέρωσης για τα χαρακτηριστικά της επιχείρησης που την καθιστούν μοναδική (Branding), Αξιοποίηση τεχνολογίας με στόχο είτε την αποτελεσματικότητα, είτε την καινοτομία.

Ενότητα 6

Περιγραφή και ποιοτικά χαρακτηριστικά του προϊόντος, Διατροφική αξία και σύνδεση με τη γαστρονομική κληρονομιά του τόπου, Διαδικασία παραγωγής, βιώσιμες και ηθικές μέθοδοι, Καινοτομία και συσκευασία.

Οι νικητές για το 2021

Στις 6 Δεκεμβρίου, στο Ηράκλειο, απονεμήθηκαν τα βραβεία στους νικητές για το έτος 2021. Απονεμήθηκαν, ανάλογα με την κατηγορία, από 1 έως 3 «μετάλλια» (χρυσό, αργυρό και χάλκινο) και συνολικά 59.

Από 1, 6, 6, 11 και 35 «μετάλλια» απονεμήθηκαν σε επιχειρήσεις με έδρα τις Περιφερειακές Ενότητες Αττικής, Λασιθίου, Ρεθύμνης, Χανίων και Ηρακλείου, αντίστοιχα.

Οι υποψηφιότητες που βραβεύθηκαν αφορούσαν τις 34 από τις, συνολικά, 72 κατηγορίες. Κάθε αρχή και δύσκολη, αλλά, προφανώς, με πολύ καλές προοπτικές του θεσμού.

Πηγή: <https://www.cretantasteawards.gr>

Η ΦΟΥΡΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Από το βιβλίο «Η Ιστορία της Φουρνής» του Νικολάου Μιχ. Ζερβογιάννη
ΦΟΥΡΝΗ - ΜΕΡΑΜΠΕΛΛΟΥ ΚΡΗΤΗΣ 1993

(Συνέχεια από το φύλλο 114)

Και τώρα, σύμφωνα με τα όσα ανέφερα στην αρχή, η έκταση της μείζονος (τέως Δήμου) Φουρνής εξετεινέτο και προς τη βορειοανατολική μεριά, προς την Ελούντα, όπου ήταν, την ίδια περίπτωση εποχή με τη Δρήρο, η αρχαία «Ολούς».

Η αρχαία «Ολούς» ήταν παραλιακή στη θέση περίπου της σημερινής Ελούντας και ήκμασε κατά τους Αρχαίους, τους Κλασσικούς και τους νεωτέρους Ελληνιστικούς χρόνους, όπως και η Δρήρος 17.

Με την ιστορία της Ολούντος έχουν ασχοληθεί επίσης πολύ ιστορικοί και αρχαιολόγοι, έχουν δε ανευρεθεί πολλά πράγματα και επιγραφές, τόσο από κανονικές ανασκαφές, όσο και από ιδιώτες τυχαίως, ιδίως αγρότες της περιοχής. Ανασκαφές έχουν γίνει και στην αρχαία Ολούντα κατά καιρούς πολλές με αποτελέσματα πλούσια, τα οποία και έχουν κάνει την ιστορία της αρκετά γνωστή, όπως θα φανεί εδώ από τα λίγα που θα αναφέρω στη συνέχεια.

Στην αρχαία Ολούντα ελατρεύετο ιδιαίτερα η Αρτεμις - Βριτόμαρτις, (η Κρητική 'Αρτεμις) και μάλιστα υπήρχε και ιερό προς τιμήν της, όπως αποδεικνύεται από ένα τμήμα επιγραφής που έφερε τα γράμματα (ΘΕ)ΑΣ ΙΕΡΟΝ και ακόμη εκεί ήταν ένα από τα 4 ζόανα (ξύλινα ομοιώματα), τα μοναδικά που είχε κατασκευάσει ο αρχέγονος καλλιτέχνης Δαίδαλος, αυτό δε το βεβαιώνει και ο Παισαρνίος (IX, 40,3), «Δαίδαλου δε των έργων δύο μιν ταύτα εστίν εν Βοιωτοίς. Ηρακλής τε εν Θήβαις και παρά Λειβαδεύσιν ο Τροφώνιος, έτερα δε τσοάτια εν Κρήτη, Βριτόμαρτις εν Ελούντα και Αθηνά παρά Κνωσίοις». Ετελούντο και αγώνες «τα Βριτομάρτια ή Βριτομάρτεια», προς τιμήν της θεάς, Ελατρεύετο επίσης στην αρχαία Ολούντα ο Ζεύς ο Ταλαίος, από το βουνό της Οξάς που λέγεται «Ταλαίος», ετελούντο δε και άλλοι αγώνες «Ταλαϊδίται», (γυμνικοί μάλιστα), είναι δε γνωστά σε πολλά από τα νομίσματα της.

Η Ολούς ήταν σημαντικότερη πόλις - Κράτος της αρχαίας Κρήτης, με πληθυσμό 40 περίπου χιλιάδες κατοίκους, ανήκε δε στο συγκρότημα Λατούς, Δρήρου, Γόρτυνος, Ιεραπίτνης κ.ά. με την Κνωσό.

Αλλά και ο Απόλλων ελατρεύεται, ως φαίνεται στην αρχαία Ολούντα, με την προσωνομία «Φοίβος», και αυτό μας το βεβαιώνει και μια επιγραφή που βρέθηκε από τους Γάλλους, όταν το 1897 διήνοιγαν την διώρυγα (το κανάλι του Πόρου) και την παρέδωσαν στο Μουσείο Ηρακλείου, όπου βρίσκεται μέχρι σήμερα. Ο Ιταλός αρχαιολόγος Αλμπερτ συνειληρώσε τα λειψά (κατεστραμμένα) γράμματα. Την αναφέρει επίσης ο Γκερόλα 18.

Το κείμενο έχει ως εξής: (τα λειψά εντός παρενθέσεων) ΤΟΝ Δ' ΑΝΕΘΗΚΕ ΝΑΙΟΝ ΦΟΙΒΩΙ (το τελευταίο 1 είναι υπογεγραμμένη) ΧΑΡΙΝ ΗΡΙΑΛ ΓΙΟΣ ΔΑ Μ(ΟΧ) ΑΡΗΣ ΘΥ(ΣΑΣ ΙΚ)ΑΤΙ ΚΑΙ ΔΥΟ ΒΟΥΣ = Τούτον τον ναόν αφιέρωσε εις τον Φοίβος (Απόλλωνα) ο υιός του Ηρίλα Δαμοχάρης που εθυσίασε και δύο βόδια σ' αυτόν».

Σπουδαία επίσης είναι και η επιγραφή συνθήκης μεταξύ της Ολούντος και της γειτονικής της Λατούς, με την οποίαν ορίζονται τα σύνορα των δύο πόλεων, ύστερα από τη γνωστή διαμάχη των για την διακατοχή του περιφίμου Ναού του Άρεως και της Αφροδίτης στα Λενικά, με τη διατήσια των ευφυών Κνωσίων, οι οποίοι εχάραξαν τα οροθέσια των δύο πόλεων να περνούν από τη μέση του Ναού και έτσι να ανήκει και στις δύο εξ ίσου. Οι αλυκές της Ελούντας υπήρχαν από την αρχαιότητα, όπως και η περίφημη ακονόπετρα, η οποία πριν από λίγα χρόνια αποτελούσε ένα σημαντικό και προσοδοφόρο προϊόν της.

Εκτός από τις έρευνες και ανασκαφές αλλά και τις τυχαίες ανακαλύψεις που ειδικά για την Ολούντα έφεραν στο φως πολλά ευρήματα (Αλμπερτ κ.α.), ανασκαφές σημαντικές ενήργησε και η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών τον ίδιο καιρό που έκαμε τις παρόμοιες στη Δρήρο για τις οποίες έκαμα λόγο παραπάνω. Τις ανασκαφές αυτές παρηκολούθησε επίσης ο προαναφερθείς Φουρνιώτης Εμμαν. Μαυροειδής, Καθηγητής, ως επιμελητής αρχαιοτήτων Μερραπέλλου 19 και τα αποτελέσματα τα δημοσίευσε επίσης στο περιοδικό «Δρήρος» (1938), με τίτλο: «Οι ανασκαφές της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής Αθηνών στην Ολούντα».

«Έπειτα από τις έρευνες της στη Δρήρο, που στέφθηκαν από τόσες γνωστές επιτυχίες, η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών, έστρεψε την προσοχήν της εις την αρχαία Ολούντα, η οποία είχε τόσην φήμην και ήταν μέχρι της στιγμής ανεξερεύνητη.

Τας 8 Ιουλίου του 1937, δύο επίλεκτα μέλη της Σχολής, ο κ. Henri van Effenterre και ο κ. Buske άρχισαν τας ανασκαφάς υπό την εποπτεία μου. Πρωτοκτύπησαν οι εργάται του συ-

νεργείου το μέρος εκείνο του «Κάτω Πόρου», όπου κάποτε είχε ανακαλυφθεί τυχαίως, από γεωργούς ένα τμήμα ψηφιδωτού.

Έπειτα από μερικές ώρες παρουσιάσθηκε σ' όλη του τη μεγαλοπρέπεια, ένα ωραιότατον δάπεδον ψηφιδωτόν Πρωτοχριστιανικού Ναού. Είναι αρκετά μεγάλο και θαυμάσια διακοσμημένο, με ωραία χρωματιστά περιθώρια, φυτά, άνθη και ψάρια. Εις το μέσον είναι γραμμένον με ψηφίδας το όνομα του Χριστιανού, που εξώδευσεν δια την εκκλησίαν και το ψηφιδωτόν.

Πιο πάνω βρέθηκαν τα θεμέλια ολοκλήρου της εκκλησίας, η οποία κτίσθηκε τον 5ου μ.Χ. αιώνα. Γύρω από αυτήν βρέθηκαν πολλά Βυζαντινά σπίτια, δύο Βυζαντινοί τάφοι και νομίσματα Βυζαντινά και Ρωμαϊκά.

Πιο κάτω εγένοντο δοκιμαστικά ανασκαφαί, ίσως να ευρίσκοντο ερείπια Ελληνικά, αλλά χω-

συνέχεια να περιγράφει με θαυμαστή ακρίβεια, σαν να ήταν ο ίδιος ένας τέλειος αρχαιολόγος στο περιοδικό του επίσης μακαρίτη Μανώλη Πυτκάκη, τη «Δρήρο», όχι μόνο τα αποτελέσματα των ανασκαφών, αλλά και την ιστορία των παραπάνω αρχαίων πόλεων Δρήρου και Ολούντος, με πολύ γλαφυρό και εκφραστικό τρόπο.

Κλείνοντας τις αρχαιολογικές σημειώσεις θάθελα να προσθέσω εδώ λίγα λόγια για ένα άλλο ιστορικό και ξεχωριστό εδαφικό κομμάτι της περιοχής του τ. Δήμου Φουρνής, το «νησί της Ελούντας», που στη Γεωγραφία και τους χάρτες, λέγεται Σπιναλόγκα, Χερσονήσος Σπιναλόγκα. Όπως είναι γνωστό, οι Ενετοί κατά τον 16ο αιώνα, που κατείχαν την Κρήτη, απέκοψαν το βορειοανατολικό βραχύδες άκρο της Χερσονήσου και ανήγειραν πάνω σ' αυτό το πε-

ρίφημο ομώνυμο φρούριο. Οι ίδιοι είναι και πνευματικοί νονοί του ετύμου της λέξεως από το Srina που σημαίνει ράχη (εδαφικός όρος) και longa = μακρά, και που πήρε κατόπιν το όνομα της όλης χερσονήσου, στην οποίαν έμεινε τελικά το όνομα «Νησί της Ελούντας» μέχρι και σήμερα.

Το φρούριο της Σπιναλόγκας έπαιξε σημαντικότατο ρόλο για τους Ενετούς αλλά οι Τούρκοι, με τη σειρά τους, το εχρησιμοποίησαν.

Η Ελούντα τέλος είχε πάντα επικοινωνία με την κεντρική Φουρνή, ύστερα μάλιστα από την κατασκευή του αμαξίου δρόμου (1937), που προ ανάφερα, απέβη, ως μου επιτραπεί να πω, η διέξοδος της Φουρνής και των Φουρνιωτών προς τη θάλασσα, ιδιαίτερα για τα καλοκαιρινά τους μπάνια.

17) Θα σημειώσω εδώ τις περιόδους της ιστορίας της Κρήτης: Η προϊστορία της Κρήτης αρχίζει περίπου από το 7000 χρόνια π.Χ., η Νεολιθική το 3000 π.Χ. Οι επόμενες εποχές είναι με τη χρονολογική τους σειρά: (οι περίοδοι, Πρωτομινωική, Μεσομινωική, Υστερομινωική από το 3000 ως το 1050 και η Μεταμινωική μέχρι το 900 π.Χ., η Γεωμετρική από το 900 μέχρι το 700 π.Χ., η Αρχαϊκή από το 700 μέχρι το 550, η Κλασική από το 550 μέχρι το 300 π.Χ., η Ελληνιστική από το 300 ως το 200 π.Χ., η Ρωμαϊκή από το 69 π.Χ. μέχρι το 325 μ.Χ., η Βυζαντινή (Α' περίοδος) από το 325 ως το 674, η Αραβοκρατία από το 674 ως το 961 (Νικηφόρος Φωκάς), Βυζαντινή (Β' περίοδος) ως το 1204, Γενουάτες ως το 1210, η Ενετοκρατία από το 1210 (εξαγορά της Κρήτης) ως το 1669 και τέλος η Τουρκοκρατία από το 1669 ως το 1898, η Αυτονομία μέχρι το 1913, Ένωσις με την Ελλάδα).

18) G. Gerola, Monumenti.

19) Παρέλεψα να εξηγήσω ότι την εποχή αυτή, λόγω ελλείψεως αρχαιολόγων, διωρίζοντο ως Επιμεληταί, Φιλολόγοι Καθηγητές προσωρινά, παράλληλα με τα καθήκοντά τους στα Γυμνάσια που υπηροετούσαν.

20) Και για μια άλλη επίσης προσφορά του Εμμαν. Μαυροειδή προς τη γενετήριά του θα μου δοθεί η ευκαιρία να αναφερθώ παρακάτω, για μερικά «ενθυμήματα» που δημοσίευσε στο ίδιο περιοδικό «Δρήρος».

12. Elinthus.

Iscrizione in mosaico presso l'istmo, scoperta dalle truppe francesi di occupazione verso il 1897. Lettere nere a sinistra (qualche tessera rossa), pietruzze rosse a destra: fondo bianco. In giro ornati⁽¹⁾.

Θεόδωλος ἕπερ σωτηρίας ἑαυτοῦ ἔδωκεν σιμισίων ἔν. Χρίστε βοήθη τῷ δούλῳ σου Ἐπιστάτι. Ἀντάξ(ιος) ἕπερ σ(ω)τηρίας ἑ(μ)αυτοῦ καί παντ(ός) τοῦ (οἴκου) αὐτ(οῦ) ἔ(δωκεν) σιμ(ισί)ον (ἔν).

(1) Cfr. vol. III, pag. 184.

(2) Cfr. S. A. Σαρθοδήτης, Κρητικά σμυβάματα κτ., pag. 56-57.

(3) Cfr. vol. II, pag. 299 e fig. 360.

Η μετάφραση της επιγραφής: 12 Ελούντα.

Επιγραφή στο μωσαϊκό κοντά στον ισθμό, ανευρεθείσα από τα γαλλικά στρατεύματα κατοχής κατά το 1897. Γράμματα μαύρα από αριστερά (μερικά μερικές φορές κόκκινα). Πέτρινα κόκκινα από δεξιά. Ο πυθμένας λευκός. Γύρω γύρω διακοσμημένα.

ρίς αποτέλεσμα, επειδή το μέρος αυτό έχει μίαν αξιόλογο καθίζηση σε βάθος 40 εκατοστών του μέτρου και η σκαπάνη συναντούσε τη θάλασσα. Άλλωστε μέσα εις την θάλασσαν διακρίνονται καθαρά οι τοίχοι των σπιτιών. Το φαινόμενο αυτό μαρτυρεί ξεκάθαρα, μαζί με τόσα άλλα παρόμοια της Ανατολικής Κρήτης, τη βαθμιαία καθίζηση της Κρήτης από το ανατολικό μέρος και την ανύψωσή της από το δυτικό».

Στη συνέχεια ο Μαυροειδής αναφέρεται σε πιθανότητες ότι εκεί γύρω στον σημερινό «Πόρο» θα ήταν ο ναός της Βριτόμαρτις ή και ο άλλος ναός του Ταλαίου Διός, που αναφέρονται στις επιγραφές, πιθανόν δε η πολιτεία καταστράφηκε από κατακτητές και σιγά σιγά σκεπάστηκε από τα νερά της θάλασσας, με το φαινόμενο της καθίζησης.

Στη συνέχεια εξαιρεί την προσωπικότητα του αρχαιολόγου Effenterre, ο οποίος, λέγει, έστρεψε την προσοχή του στην ανατολική πλευρά του λόφου, όπου ευρίσκοντο μεγάλοι μώλοι από πέτρες και σκόρπια λευκά μάρμαρα. Εκεί ανακάλυψε διάφορα ονόματα κατοίκων της Ολούντος με τις λέξεις «ΖΗΝΟΣ (Διός) ΜΗΛΙΧΙΟΥ» πάνω - πάνω. Οι επιγραφές αυτές έφθαναν μέχρι της εκκλησίας του Αγίου Ιωάννου. Σε άλλους βράχους ή και σ' αυτούς που είχαν τις επιγραφές, ήταν σκαλισμένα σχήματα ιστοφόρων και πέλαμα ποδών ανθρώπων με τα δάκτυλα προς την ίδια βορειοδυτική κατεύθυνση. Υποθέσαμε, λέγει ο Μαυροειδής, ότι οδηγήσαν στον αρχαίο ναό της Βριτόμαρτις ή του Μιλιχίου Διός, αλλά δεν επιβεβαιώθηκε. Όσον αφορά τα σημάδια των φυσικών βράχων έδωσαν την παρακάτω εξήγηση: Πολλοί προσκυνηταί που ήρχοντο με τα πλοία των στην Ολούντα θεωρούσαν καθήκον των να αποτυπώσουν επάνω εις τους βράχους (βραχογραφίες), τα ονόματα και το σχήμα των ιστοφόρων των. Άλλοι πάλι πεζοπόροι, ελάξευσαν τα ονόματά τους και το πέλαμα των ποδιών τους για να αποθανατίσουν με τον τρόπο αυτό το ιερό προσκύνημά των. Και προσθέτει ότι ο Άγ. Αντώνιος της Δρήρου είναι γεμάτος από ονόματα και τόσες άλλες εκκλησίες στην επαρχία μας.

Οι Γάλλοι συνέχισαν τις ανασκαφές τους σε πολλά μέρη, (Έξω Πόρος), θάθελα όμως να επεκταθώ περισσότερο σε λεπτομέρειες. Οφείλω όμως να εξαιρώ με τη σειρά μου, την προσπάθεια και τον εθνικό ρόλο του μακαρίτη Μανώλη 20, τον οποίο ενθυμούμαι, την εποχή εκείνη, να τρέχει και να ιδρώνει, τα καλοκαίρια που γινότανε οι ανασκαφές συνήθως, και να ακολουθεί τους Γάλλους αρχαιολόγους και στη

Το «Μουσείο Ελευθέριος Βενιζέλος» στην Αθήνα

Γράφει ο Δημ. Χατζηδάκης
Δρ Χημικός Μηχανικός
(dhadjidakis@yahoo.com)

Το «Μουσείο Ελευθέριος Βενιζέλος», παρότι «κρυμμένο» μέσα στο Πάρκο Ελευθερίας, δεν έμεινε ποτέ χωρίς επισκέπτες. Το διώροφο νεοκλασικό, από το μπαλκόνι του οποίου ο Βενιζέλος, πρωθυπουργός τότε της Ελλάδας και υπουργός Στρατιωτικών, καίρεψε τα ελληνικά στρατεύματα που αναχωρούσαν για τον Α' Βαλκανικό Πόλεμο το 1912, στεγάζει ένα μουσείο μοναδικό για την Αθήνα. Είναι εξ ολοκλήρου αφιερωμένο σε εκείνον: στον βίο και κυρίως στο θεσμικό του έργο, που άφησε ως παρακαταθήκη στη χώρα.

Ωστόσο, από το 2019 το μουσείο έχει αναστείλει τη λειτουργία του, προκειμένου να ξεκινήσουν οι εργασίες για την ανακαίνιση του κυρίου και την ανανέωση του εκθεσιακού χώρου. Έκτοτε παραμένει κλειστό, εξαπίας καθυστερήσεων που συνδέονται με την αναδοχή του τεχνικού έργου και στη συνέχεια με την πανδημία. «Είναι βασική προτεραιότητα για μένα να ανοίξει το μουσείο μέσα στο 2022», λέει στην «Καθημερινή» η νέα πρόεδρος του Οργανισμού Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του δήμου Αθηναίων (ΟΠΑΝΔΑ), Νίκη Αραμπατζή. «Πρώτο μέλημα είναι να λυθεί το κρισιμικό ζήτημα. Στη συνέχεια θα προχωρήσουμε στην εφαρμογή της ήδη ολοκληρωμένης μουσειολογικής και μουσειογραφικής μελέτης, ώστε να αποκτήσει η πρωτεύουσα έναν ελκυστικό και σύγχρονο χώρο αφιερωμένο στον Ελευθέριο Βενιζέλο».

Το κύριο αποτελεί μέρος στρατιωτικών εγκαταστάσεων και στρατοπέδων, που κατά τον 19ο αιώνα κάλυπταν μια ευρύτατη περιοχή γύρω από το τωρινό πάρκο. Άνοιξε για το κοινό το 1986, αφού μετασκευάστηκε ελαφρά, προκειμένου να στεγάσει το πρωτότυπο αρχαιακό υλικό και τα αντικείμενα που δώρισαν στον Δήμο Αθηναίων οι Κρητικοί Ζαχαρίας Μακατούνης και ο γιος του Αντώνης. Πρόκειται για δημιουργία έγγραφα και επιστολής, προσωπική αλληλογραφία, φωτογραφίες, κάποιες λιθογραφίες και προσωπικά αντικείμενα του Ελευθερίου Βενιζέλου που όλα μαζί ζωντανεύουν την εποχή της διακυβέρνησής του.

«Σκοπός μας είναι να επανεκτεθούν οι συλλογές μας με πιο φρέσκια προσέγγιση», σχολιάζει η Ελένη Χρονοπούλου, προϊσταμένη τμήματος μουσείων, συλλογών και πολιτιστικών χώρων στη διεύθυνση πολιτισμού του ΟΠΑΝΔΑ. «Βασικός άξονας είναι να παρουσιαστεί ο Ελευθέριος Βενιζέλος ως άνθρωπος και να συνδεθεί με την πόλη της Αθήνας μέσα από την προβολή του μεταρρυθμιστικού έργου του σε τομείς όπως η παιδεία, η εργασία, η οικονομία, η κοινωνική πολιτική, καθώς πολλοί από τους θεσμούς της σύγχρονης αστικής δημοκρατίας ανάγονται στην πολιτική του».

«Η καινούργια προσέγγιση του εκθεσιακού χώρου θα κάνει το μουσείο περισσότερο ενδιαφέρον για τους μεγάλους, αλλά και τους μικρούς επισκέπτες. Υποδεχόμαστε συχνά μαθητές όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, και τα παιδιά συμμετέχουν σε μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα ειδικά σχεδιασμένα για εκείνα», λέει η κ. Χρονοπούλου.

(Εκτενή αποσπάσματα από άρθρο της Μ. Βασιλειάδου στην εφημερίδα «Καθημερινή», 26.11.2021)

**«Αντικρίζοντας την Ελευθερία!
Στη Βουλή των Ελλήνων, δύο αιώνες μετά»
Κυριακή, 14 Νοεμβρίου 2021**

ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την 3η σελ.

είχε πολύ μεγάλο ενδιαφέρον και μας εντυπωσίασε όλους. Ο πλούτος της έκθεσης μεγάλος με συνέπεια η μία ώρα της ξενάγησης να μην είναι αρκετή για να δει κανείς όλες τις λεπτομέρειες. Ακόμα διπλάσιος και τριπλάσιος χρόνος δεν θα ήταν αρκετός.

Η ΖΩΦΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΥΠΕΡΟΧΗ ΟΡΟΦΗ ΤΗΣ ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΤΡΟΠΑΙΩΝ

Προτρέπω τα μέλη μας, και εκείνους που ξεναγήθηκαν αλλά και εκείνους που δεν μπόρεσαν να συμμετάσχουν, να μπουν στον ιστότοπο της Βουλής <https://www.antikrizontas-tin-elftheria.gr>, όπου η Έκθεση αυτή παρουσιάζεται με πολύ ωραίο τρόπο, λεπτομερώς και διαδραστικά. Αυτή άλλωστε είναι και η πηγή όλων των πληροφοριών που σας ανέφερα παραπάνω.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΣΤΥΛΙΟ

Είθε, οι υγειονομικές συνθήκες, να μας επιτρέψουν να οργανώσουμε και άλλες τέτοιες εκδηλώσεις στο άμεσο μέλλον, οι οποίες εκτός από τον επιμορφωτικό χαρακτήρα, μας δίνουν την ευκαιρία να συναντηθούμε μεταξύ μας.

Ρένα Κανιτάκη-Γιαννοπούλου

Εδώ Φουρνή...

ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την 1η σελ.

Χειράκη, η οποία είχε την ιδέα και την αξιόπαινη διάθεση, σε τμήματα ανάλογα με την ηλικία των παιδιών. Μέσα στα πλαίσια του εκπαιδευτικού προγράμματος και της δημιουργικής απασχόλησης, πραγματοποιήθηκε γιορταστική εκδήλωση για το στόλισμα από τα παιδιά του Χριστουγεννιάτικου Δένδρου. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 3 Δεκεμβρίου, με την συμμετοχή του Συλλόγου με κέρασματα στα παιδιά. Εδώ θα πρέπει να ευχαριστήσουμε την κα Γεωργία για την προσφορά της αυτή, η οποία δείχνει την αγάπη της για τα παιδιά και ιδιαίτερα σε αυτά του τόπου καταγωγής της.

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Πραγματοποιήθηκε και φέτος η ετήσια Γενική Συνέλευση του Συνεταιρισμού «Η ΚΕΡΑΠΟΛΙΤΙΣΣΑ». Η Συνέλευση πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 31 Οκτωβρίου στο ελαιουργείο του Συνεταιρισμού με μικρή όπως πάντα προσέλευση. Θέματα της συνέλευσης ήταν ο απολογισμός των πεπραγμένων οικονομικού έτους 2020 και οικονομικά αποτελέσματα. Έκθεση πεπραγμένων και έγκριση αυτών.

Στη συνέχεια εγκρίθηκε ο προϋπολογισμός του 2021. Τέλος η συνέλευση τελειώνει με διάφορες προτάσεις και ανακοινώσεις. Ο Πρόεδρος του Συνεταιρισμού κ. Δημήτρης Μαστοράκης έθεσε θέμα διαδοχής του στην προεδρία του Συνεταιρισμού, διότι, όπως ανέφερε, έχει προχωρημένη ηλικία και θα πρέπει να αντικατασταθεί, παρόλο που έχει την όρεξη και τη διάθεση να συνεχίσει. Σημειώνουμε εδώ ότι ο κ. Μαστοράκης, επί πολλά έτη Πρόεδρος του Συνεταιρισμού, κατάφερε με τη δραστηριότητά του, το ενδιαφέρον του και την οργανωτικότητά του να κρατήσει τον Συνεταιρισμό σε άριστη λειτουργικότητα και είναι κρίμα να τον αφήσουμε να διαλύσει.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Για άλλη μια χρονιά ο Πολιτιστικός Σύλλογος του χωριού μας «Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ» επιμελήθηκε και κυκλοφόρησε το ημερολόγιο του έτους 2022. Το φετινό ημερολόγιο είναι αφιερωμένο στα αγριολούλουδα του τόπου μας.

Αγριολούλουδα ονομάζονται, όπως αναφέρεται στο ημερολόγιο, όλα τα αυτοφυή και ανθοφόρα φυτά σε φυσική κατάσταση, (δηλαδή που δεν καλλιεργούνται), και απαντώνται σε αγρούς, κάμπους, δάση και βουνά. Στη φουρνιώτικη γη μπορούμε να συναντήσουμε πλήθος αυτοφυών φυτών αυτής της κατηγορίας. Δίπλα στα δένδρα, σε απόκρημνα βράχια, σε επίπεδα λιβάδια, ένα πλήθος φυτών αυτής της κατηγορίας, κάνουν την εμφάνισή τους και τραβούν το βλέμμα των επισκεπτών, εντυπωσιάζοντας με την ομορφιά τους και πολλές φορές με την σπανιότητα τους.

Στις σελίδες του ημερολογίου αναφερόμαστε επιλεκτικά σε ορισμένα από αυτά, διότι η πληθώρα των λουλουδιών που απαντάμε στην ύπαιθρο, δεν μπορεί να χωρέσει στις σελίδες του ημερολογίου.

ΚΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ - ΕΛΑΙΟΚΟΜΙΚΑ

Καθυστερήσαν και φέτος να έλθουν οι πρώτες βροχοπτώσεις, όπως συμβαίνει τα τελευταία χρόνια. Μετά τις ελάχιστες βροχοπτώσεις του Σεπτεμβρίου, ήρθαν οι πρώτες βροχές τέλος Νοεμβρίου, αλλά και αυτές λίγες. Έτσι οι καλοκαιρινές ζεστές ημέρες κράτησαν μέχρι και τον Δεκέμβριο. Μέχρι σήμερα, τέλη Δεκεμβρίου, οι βροχοπτώσεις που έχουν πέσει είναι γύρω στα 250 χιλιοστά. Έτσι οι βάγκες του κάμπου δεν έχουν μαζέψει νερό και οι στέρνες δεν έχουν βάλει. Την αντίστοιχη περσινή περίοδο είχαμε 560 χιλιοστά βροχής. Ας σημειώσουμε εδώ ότι τις πρωινές ώρες της 19ης Δεκεμβρίου είχαμε μια μικρή χιονόπτωση, με τις άκρες των δρόμων μέσα στο χωριό να κρατήσουν λίγο χιόνι. Ας ελπίσουμε ότι η επακόλουθα χειμερινή περίοδος θα είναι πιο βροχερή με τα ωφέλιμα επακόλουθά της. Φέτος η ελαιοπαραγωγή είναι πολύ μικρή, σε σύγκριση με την περσινή χρονιά που είχαμε μεγάλη παραγωγή. Οι περισσότεροι παραγωγοί δεν θα μαζέψουν καθόλου ελιές και αυτοί που θα μαζέψουν ζήτημα να βρουν το λάδι της χρονιάς τους.

Τα χιόνια στο χωριό

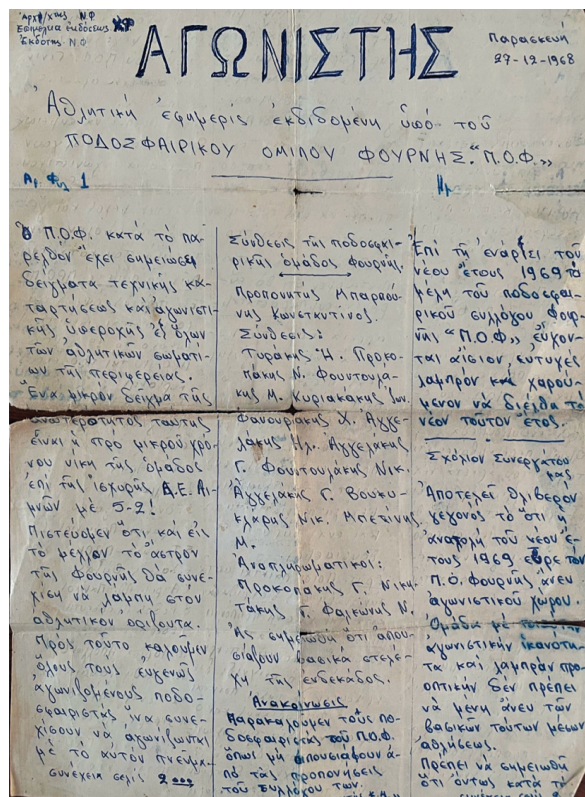
Έτσι βλέπουμε μικρή κινητικότητα στομάζεμα της ελιάς. Αυτοί που άρχισαν να μαζεύουν και οι υπόλοιποι, λόγω της μικρής παραγωγής πηγαίνουν όχι με έντονους ρυθμούς. Οι αποδόσεις σε λάδι φέτος από τον ελαιόκαρπο είναι πολύ καλές. Η ποιότητα του λαδιού είναι πολύ καλή. Πιστεύουμε ότι και η τιμή θα είναι ικανοποιητική.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΛΙΑ

Λόγω πληθώρας ύλης στο προηγούμενο φύλλο μας δεν κατέστη δυνατό να αναδείξουμε τις φωτογραφίες από τις σελίδες της αθηναϊκής εφημερίδας «Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ» που δημοσιεύθηκαν στη σελ. 8 στη στήλη «ΕΔΩ ΦΟΥΡΝΗ». Αναδημοσιεύουμε λοιπόν το κείμενο με μεγέθυνση των φωτογραφιών.

Αν ανατρέξουμε την δεκαετία του '60 - '70 βλέπουμε τη Φουρνή να έχει κόσμο με όλες τις γειτονιές του χωριού μας να είναι κατοικημένες με νοικοκυριά σε ζωντάνια. Επίσης να υπάρχουν και να λειτουργούν τα περισσότερα παραδοσιακά επαγγέλματα και να καλύπτουν τις βιοποριστικές ανάγκες των κατοίκων. Βέβαια είχε αρχίσει η σταδιακή μείωση των μονίμων κατοίκων, με τον θάνατο των παλαιότερων και την απομάκρυνση των νέων για σπουδές και αναζήτηση καλύτερων συνθηκών ζωής. Φοιτητές τότε, μια μεγάλη πλειοψηφία της νεολαίας του χωριού, περιμέναμε τις διακοπές των εορτών του Πάσχα, των Χριστουγέννων και του καλοκαιριού, για να έλθουμε στο χωριό περνώντας ευχάριστες ημέρες όλοι μαζί και με τις οικογένειές μας. Η καθημερινότητα στο χωριό περνούσε πολύ ευχάριστα, δημιουργώντας παρέες και χρησιμοποιώντας τρόπους διασκέδασης παραδοσιακούς και απημερευτούς. Πολύ συνηθισμένη ήταν και η κυριακάτικη εκδρομή με λεωφορεία στην Ελούντα, για να κάνουμε το μπάνιο μας στο Τραχειλί και να κάνουμε την βόλτα μας στην παραλία της Ελούντας. Κατά καλή συκυρία υπήρχαν δύο λεωφορεία με ιδιοκτήτες από την Φουρνή και έτσι εξυπηρετούμαστε με ευκολία. Σε μια από τις παλαιότερες συγκεντρώσεις μας στο χωριό ερρίφθη η ιδέα να εκδώσουμε μια αθλητική εφημερίδα. Η εφημερίδα αποφασίστηκε να έχει το όνομα «Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ» και να εκδίδεται από τον ποδοσφαιρικό όμιλο. Εδώ αναφέρουμε ότι είχαμε οργανώσει μια ποδοσφαιρική ομάδα στο χωριό με την ονομασία «Π.Ο.Φ.», Ποδοσφαιρικός Όμιλος Φουρνής. Η ομάδα έδινε αγώνες με άλλες ομάδες διπλών χωριών με ευνοϊκά ως επί το πλείστον αποτελέσματα. Για αγωνιστικό χώρο η ομάδα χρησιμοποιούσε την πλατεία της Κεραυνιάνας και τον περίβολο της Κεραπολιτισσας. Βέβαια και στα δύο μέρη μας κυνηγούσαν, στη μεν Κεραυνιάνα οι γείτονες, γιατί έμπαινε η μπάλα στα χωράφια τους και τους χαλούσε τις καλλιέργειες, στη δε Κεραπολιτίσσα ο ιερέας, γιατί λερώναμε τον περίβολο της εκκλησίας.

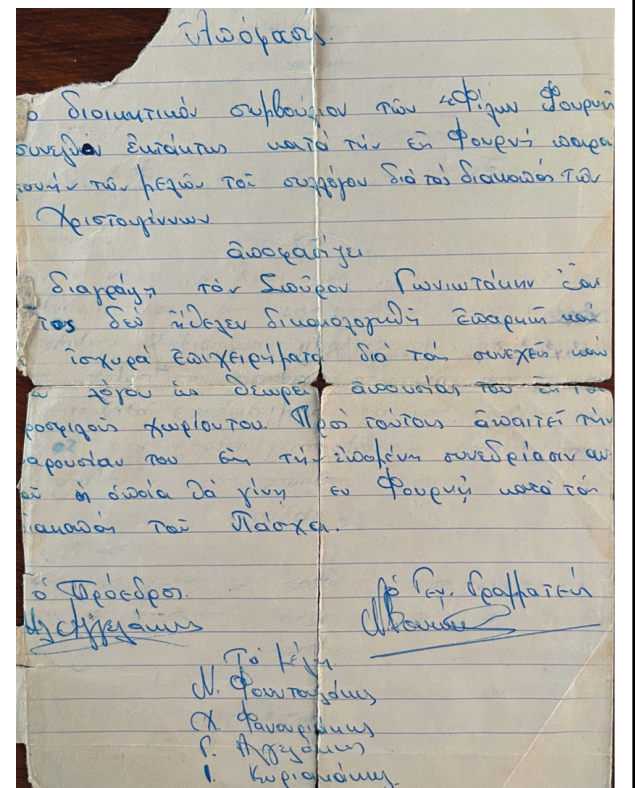
Το πρώτο φύλλο της εφημερίδας ασχολήθηκε κατά βάση με την ομάδα μας. Το κύριο άρθρο αναφέρεται στην πορεία της ομάδας, με ευμενή σχόλια για την απόδοσή της και προτρέπει τους παίκτες να συνεχίζουν και αγωνίζονται με το ίδιο αγωνιστικό πνεύμα. Επίσης αναφέρεται και η σύνθεση της ποδοσφαιρικής ομάδας. Στη δεύτερη

1η σελίδα εφημερίδας

σελίδα της εφημερίδας υπάρχει μια συνέντευξη με ένα παλαιόμαχο ποδοσφαιριστή του Π.Ο.Φ., όπως αναφέρεται στην εφημερίδα, με διάφορες ερωτήσεις για την πορεία της ομάδας. Υπάρχει επίσης μια έκκληση για ανεύρεση αγωνιστικού χώρου και μία πρόβλεψη για την συμπλήρωση του Προ-πο.

Έτσι περνούσαν οι διακοπές στο χωριό ευχάριστα, ανέμελα και με την νεολαία να δίνει περισσότερη ζωή και κίνηση στο χωριό. Σε πολλές περιπτώσεις είχαμε και τα καλαμπουρία μας και κάναμε πλάκες μεταξύ μας. Έτσι σε κάποια περίπτωση αποφασίστηκε να βγάλουμε μια απόφαση για να διαγράψουμε τον Σπύρο Νικ. Γωνιωτάκη από τον Σύλλογο εάν δεν δικαιολογούσε επαρκώς και με ισχυρά επιχειρήμα-

Η απόφαση διαγραφής

τα, όπως λέει η απόφαση, την συνεχόμενη απουσία του από το χωριό. Την απόφαση υπογράφουν ο Πρόεδρος Ηλίας Αγγελάκης, ο Γραμματέας Νικόλαος Φουντουλάκης και τα Μέλη Μιχάλης Φουντουλάκης, Χαράλαμπος Φανουριάκης, Γεώργιος Αγγελάκης και Ιωάννης Κυριακάκης. Έτσι ευχάριστα και ανέμελα περνούσαν οι διακοπές στο χωριό και όταν τελειώναν οι μέρες, έβλεπες σε όλων τα πρόσωπα ζωγραφισμένη τη στενοχώρια της αποχώρησης από τα πατρώα εδάφη της Φουρνής και όλοι περιμέναμε να αγωνιά τότε θα έλθουν οι επόμενες διακοπές. Ας σημειωθεί εδώ ότι αυτά τα φύλλα μας τα παραχώρησε ο Σπύρος Γωνιωτάκης και μας θύμισε τις παλιές εκείνες στιγμές της νεαρής μας ηλικίας.